

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขต
องค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย
อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ศรารุณี ทับผดุง

วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา-
ปีการศึกษา 2563
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขต
องค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย
อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา-
ปีการศึกษา 2563
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

วิทยานิพนธ์ เรื่อง "ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขต
องค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย
อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก"
ของ ศรารุณี ทับผดุง
ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา-

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
(ดร.วัลลภ ใจดี)

..... ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรพันธ์ เพ็ชรภูมิ)

..... กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีรญา อึ้งอุตรภักดี)

อนุมัติ

.....
(ศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล มุณีสว่าง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อเรื่อง	ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
ผู้วิจัย	ศราวุฒิ ทับผดุง
ประธานที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จักรพันธ์ เพ็ชรภูมิ
ประเภทสารนิพนธ์	วิทยานิพนธ์ ส.ม. สาขาวิชา-, มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2563
คำสำคัญ	พฤติกรรม, การบริหารจัดการขยะมูลฝอย, องค์การบริหารส่วนตำบล

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบภาคตัดขวาง (Cross sectional research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยและเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก กลุ่มตัวอย่าง คือ ครัวเรือนที่มีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 8 ตำบล จำนวน 404 ครัวเรือน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามในระหว่างเดือนมีนาคม - มิถุนายน พ.ศ. 2563 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างในภาพรวมมีพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย อยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 3.89$, S.D. = 0.592) ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก มีจำนวนทั้งสิ้น 6 ตัวแปร คือ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม (Beta = 0.280) ทักษะที่ดีต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย (Beta = 0.246) แรงจูงใจต่อการลดปริมาณขยะมูลฝอย (Beta = 0.220) ความรู้เกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย (Beta = 0.180) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (Beta = 0.101) และการให้บริการของผู้รับซื้อของเก่า (Beta = 0.082) โดยสามารถทำนายพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย ร้อยละ 39.10 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา คือ องค์กรบริหารส่วนตำบลควรเพิ่มบทบาทในการสนับสนุนทางสังคมให้กับชุมชน มีการสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนสามารถลดปริมาณขยะมูลฝอยตั้งแต่ต้นทางอย่างยั่งยืน

Title	FACTORS AFFECTING HOUSEHOLD SOLID WASTE REDUCTION BEHAVIOR IN SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION WITHOUT SOLID WASTE MANAGEMENT, MUEANG DISTRICT, PHITSANULOK PROVINCE
Author	SARAWUT THABPADUNG
Advisor	Assistant Professor Chakkraphan Phetphum, Ph.D.
Academic Paper	Thesis M.P.H. in Public Health Program, Naresuan University, 2020
Keywords	Behavior, Solid waste management, Subdistrict administrative organization

ABSTRACT

This cross-sectional study research aimed to describe solid waste reduction behavior and factors affecting household solid waste reduction behavior in subdistrict administrative organization without solid waste management, Mueang district, Phitsanulok province. The following data were obtained from 404 households. The data were collected during March to June 2020 and analyzed by using stepwise multiple regression.

The results showed that household solid waste reduction behavior were at high level ($\bar{x} = 3.89$, S.D. = 0.592). Factors affecting household solid waste reduction behavior were social support (Beta = 0.280) positive attitude of solid waste reduction behavior (Beta = 0.246) motivation of solid waste reduction (Beta = 0.220) knowledge of solid waste reduction (Beta = 0.180) number of household member (Beta = 0.101) and service of The recycle shop (Beta = 0.082). The constructed six independent variables in multiple regression have a predictive value of 39.10 percent of the variance in solid waste reduction behavior with statistical significance at level of P – value < 0.05.

Suggestions for further study are subdistrict administrative organization should increase social support and motives about community solid waste reduction to sustainable solid waste reduction from the source.

ประกาศคุณูปการ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความกรุณาของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรพันธ์ เพ็ชรภูมิ ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าในการเป็นที่ปรึกษา พร้อมทั้งให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าตลอดระยะเวลาในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และขอขอบพระคุณคณะกรรมการสอบโครงร่างวิทยานิพนธ์ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาให้คำแนะนำเป็นอย่างดี จนทำให้ทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีรญา อึ้งอุตรภักดี ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนางานวิจัยทุกขั้นตอนตั้งแต่การพัฒนาโครงร่างวิทยานิพนธ์จนถึงการสอบวิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณคณาจารย์คณะสาธารณสุขศาสตร์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้ผู้วิจัย ได้มีความรู้มาใช้สำหรับงานวิจัยได้เป็นอย่างดี ตลอดจนเจ้าหน้าที่คณะสาธารณสุขศาสตร์ทุกท่านในการช่วยเหลือและประสานการให้งานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

ขอขอบพระคุณสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองพิษณุโลก โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ทั้ง 8 ตำบล ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ช่วยประสานงานในการเก็บรวบรวมข้อมูล และขอขอบพระคุณประชาชนทั้ง 8 ตำบลที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

เหนือสิ่งอื่นใดขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา และครอบครัวทุกท่านของผู้วิจัยที่เป็นกำลังใจและให้การสนับสนุนในทุกๆ ด้านอย่างดีที่สุดเสมอมา

คุณค่าและคุณประโยชน์อันพึงจะมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบและอุทิศแด่ผู้มีพระคุณทุกๆ ท่าน ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งและผู้ที่มีสนใจบ้างไม่มากก็น้อย

ศราวดี ทับผดุง

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
ประกาศคุณูปการ.....	ช
สารบัญ	ซ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	3
จุดมุ่งหมายของการศึกษา.....	4
ขอบเขตของงานวิจัย.....	4
สมมติฐานของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
แนวคิดเกี่ยวกับขยะมูลฝอย	8
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยตามหลักการ 5Rs	14
หน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย	16
แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	18
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	20
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	23
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	24

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	24
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	26
การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง	33
การเก็บรวบรวมข้อมูล	33
การวิเคราะห์ข้อมูล	33
บทที่ 4 ผลการวิจัย	37
ส่วนที่ 1 ปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลและครัวเรือน	37
ส่วนที่ 2 ด้านปัจจัยนำเข้า ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม และพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย	39
ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหาร ...	55
บทที่ 5 บทสรุป.....	57
สรุปผลการวิจัย	57
อภิปรายผล.....	58
ข้อเสนอแนะ	63
บรรณานุกรม	65
ภาคผนวก	68
ประวัติผู้วิจัย.....	84

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 แสดงจำนวนครัวเรือนในแต่ละตำบล.....	26
ตาราง 2 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคลและครัวเรือน (n = 404).....	38
ตาราง 3 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย (n = 404).....	40
ตาราง 4 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความรู้เกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย (n = 404).....	40
ตาราง 5 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย (n = 404).....	41
ตาราง 6 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย (n = 404).....	42
ตาราง 7 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับแรงจูงใจต่อการลดปริมาณ ขยะมูลฝอย (n = 404).....	44
ตาราง 8 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามแรงจูงใจต่อการลดปริมาณขยะมูลฝอย (n = 404).....	44
ตาราง 9 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการมีนโยบายเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย (n = 404).....	46
ตาราง 10 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการมีธนาคารขยะในชุมชน (n = 404).....	46
ตาราง 11 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการให้บริการของผู้รับซื้อของเก่า (n = 404).....	47
ตาราง 12 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับ การลดปริมาณขยะมูลฝอย (n = 404).....	47
ตาราง 13 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย (n = 404).....	48
ตาราง 14 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม (n = 404).....	49
ตาราง 15 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม (n = 404).....	49

ตาราง 16 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับพฤติกรรมการลดปริมาณ ขยะมูล
 ฝอย (n = 404)..... 53

ตาราง 17 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย (n
 = 404) 53

ตาราง 18 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขต
 องค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัด
 พิษณุโลก ด้วยวิธี Stepwise (n = 404)..... 56

ตาราง 19 แสดงข้อมูลผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย..... 69

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 แสดงองค์ประกอบเชิงทฤษฎีของ PRECEDE Model.....	19
ภาพ 2 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย.....	23

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ปัจจุบันโลกกำลังเผชิญกับปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เนื่องจากปริมาณขยะมูลฝอยที่เพิ่มขึ้น จากการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและการขยายตัวของประชากร ร่วมกับมีความต้องการบริโภคสินค้าและบริการเพิ่มมากขึ้น จากการสำรวจของธนาคารโลกในปี ค.ศ. 2012 พบว่า ทั่วโลกมีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้น 1,300 ล้านตัน ต่อมาในปี ค.ศ. 2016 มีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้น 2,010 ล้านตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 54.62 โดยเฉลี่ยมนุษย์ทำให้เกิดขยะมูลฝอย 0.74 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน โดยคาดการณ์ว่าในปี ค.ศ. 2050 จะมีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นถึง 3,400 ล้านตัน โดยเฉลี่ยมนุษย์ทำให้เกิดขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้นเป็น 0.96 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน ซึ่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงและแปซิฟิกเป็นภูมิภาคที่มีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นมากที่สุดในโลก (Kaza, Yao, Bhada-Tata, & Van Woerden, 2018)

ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงและแปซิฟิก ในปี ค.ศ. 2016 มีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้น 468 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 23.00 ของปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นทั่วโลก โดยเฉลี่ย 0.56 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน ซึ่งประเทศไทยมีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นมากที่สุดเป็นลำดับที่ 14 ของภูมิภาค (Kaza et al., 2018)

ในปี พ.ศ. 2561 ประเทศไทยมีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้น 27.80 ล้านตัน โดยเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.15 และ 1.57 จากปี พ.ศ. 2559 และ พ.ศ. 2560 ตามลำดับ (กรมควบคุมมลพิษ, 2562) ในขณะที่มีขยะมูลฝอยได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง เพียงร้อยละ 73.80 ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายของแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ พ.ศ. 2559-2564 ที่กำหนดว่าขยะมูลฝอยได้รับการจัดการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการไม่น้อยกว่าร้อยละ 75.00 (กรมควบคุมมลพิษ, 2561ก) โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานสำคัญในการนำมาตรการและการปฏิบัติในการจัดการขยะมูลฝอยให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ ตั้งแต่จัดระบบคัดแยกขยะมูลฝอยชุมชนที่ต้นทาง การขนส่งไปจนถึงการกำจัดขยะมูลฝอย รวมถึงการนำขยะมูลฝอยตกค้างไปกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ซึ่งจะส่งผลให้ขยะมูลฝอยได้รับการจัดการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (กรมควบคุมมลพิษ, 2559ข)

ปัญหาการบริหารจัดการขยะมูลฝอยที่ขาดประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ และบุคลากร

จึงทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลบางแห่งไม่สามารถบริหารจัดการขยะมูลฝอยได้ครบวงจรตามที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้ (มาลัย เขียมจำเจริญ, 2557) ทำให้ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นไม่ได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอยต้องแบกรับภาระในการจัดการขยะมูลฝอยด้วยตนเอง (กรมควบคุมมลพิษ, 2561ก) จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมาพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย โดยปล่อยให้ประชาชนต้องแบกรับภาระในการจัดการขยะมูลฝอยด้วยตนเอง ส่วนใหญ่มีการจัดการขยะมูลฝอยที่ไม่ถูกต้อง เช่น เผาทำลายกลางแจ้ง นำไปกองทิ้งในพื้นที่สาธารณะ และลักลอบทิ้งลงแหล่งน้ำส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน พื้นที่การเกษตรเสื่อมโทรมไม่สามารถปลูกพืชได้ เนื่องจากความเสื่อมโทรมของคุณภาพดิน เกิดความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย และเป็นเหตุทำให้เกิดปัญหาการร้องเรียน (วิภาณี อุชุปัจ, 2561) ทำให้ปัญหาขยะมูลฝอยเป็นปัญหาต้องได้รับการแก้ไขโดยความร่วมมือของทุกภาคส่วน รัฐบาลจึงกำหนดให้การแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยเป็นวาระแห่งชาติ จึงได้มีการจัดทำเป็นแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2559 – 2564) ซึ่งสอดคล้องกับทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) กำหนดให้แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยที่ดีที่สุดสำหรับชุมชนที่ยังไม่มีระบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอย คือ การลดปริมาณการเกิดขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด จะช่วยลดปริมาณในการกำจัดขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นให้ลดลง รวมถึงเป็นการลดวิกฤตปัญหาด้านขยะมูลฝอยตกค้าง ซึ่งหลายจังหวัดในประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน (กรมควบคุมมลพิษ, 2559ข)

จังหวัดพิษณุโลก เป็นหนึ่งในจังหวัดที่มีวิกฤตปัญหาด้านขยะมูลฝอยตกค้างปริมาณมาก โดยแต่ละปีมีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นกว่า 327,000 ตันต่อปี ในขณะที่มีขยะมูลฝอยได้รับการจัดการอย่างถูกต้องเพียงร้อยละ 57.37 ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายการดำเนินงานการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย ตามแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2559 – 2564) ทำให้ขยะมูลฝอยส่วนหนึ่งตกค้างอยู่ในพื้นที่ต่างๆ (กรมควบคุมมลพิษ, 2561ข) โดยจังหวัดพิษณุโลกมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพียง 33 แห่ง จากจำนวนทั้งหมด 102 แห่ง หรือคิดเป็นร้อยละ 32.35 เท่านั้น ที่สามารถบริหารจัดการขยะมูลฝอยได้ครบวงจร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเทศบาล และที่เหลืออีก จำนวน 69 แห่ง ยังไม่สามารถบริหารจัดการขยะมูลฝอยได้ครบวงจร ในจำนวนนี้เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวนถึง 64 แห่ง หรือคิดเป็นร้อยละ 92.75 (สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลก, 2561)

เมืองพิษณุโลก เป็นอำเภอหนึ่งที่มีปัญหาด้านขยะมูลฝอยตกค้าง โดยในปี พ.ศ. 2561 ปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้น 85,464.93 ตันต่อปี แม้ว่าลดลงจากปี พ.ศ. 2560 แต่ปริมาณขยะมูลฝอยตกค้างมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในขณะที่ขยะมูลฝอยได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง ร้อยละ 70.66 ซึ่งยังคงต่ำกว่าเป้าหมายการดำเนินงานการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย ตามแผนแม่บท

การบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2559 – 2564) ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งในเขตอำเภอเมืองพิษณุโลกที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล จึงทำให้ขยะมูลฝอยส่วนหนึ่งตกค้างอยู่ในพื้นที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอยถึง 11,990.76 ตัน ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลวังงาม องค์การบริหารส่วนตำบลจอมทอง องค์การบริหารส่วนตำบลดอนทอง องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป่า องค์การบริหารส่วนตำบลปากโทก องค์การบริหารส่วนตำบลมะขามสูง องค์การบริหารส่วนตำบลวังน้ำคู้ และองค์การบริหารส่วนตำบลวัดพริก ซึ่งในเขตพื้นที่ดังกล่าวประชาชนต้องจัดการขยะมูลฝอยด้วยตนเอง และพบว่าขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมประจำวันในครัวเรือนส่วนใหญ่จะถูกนำไปกองเผากลางแจ้ง และยังคงมีการลักลอบทิ้งในที่ทางสาธารณะต่างๆ (สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลก, 2561)

แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยซึ่งเป็นที่ยอมรับในปัจจุบัน คือ หลักการ 5Rs ประกอบด้วย การลดการใช้สิ่งของที่ไม่จำเป็น การนำขยะมูลฝอยเศษวัสดุมาใช้ใหม่ การซ่อมหรือแก้ไข การหมุนเวียนนำขยะกลับมาใช้ใหม่ และการหลีกเลี่ยงการใช้วัสดุที่ทำลายยาก ที่ให้ความสำคัญกับการลดปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นควบคู่ไปกับการกำจัดขยะมูลฝอย อันจะช่วยลดภาระการกำจัดขยะมูลฝอย โดยสามารถทำได้ตั้งแต่ระดับครัวเรือน และจากการทบทวนงานวรรณกรรมที่ผ่านมา พบว่าการปฏิบัติตามหลักการ 5Rs สามารถลดปริมาณขยะมูลฝอยได้ (สุทธิ บุญโท, 2559; อภิชาติ ตั้งปรัชญากุล, สุวารีย์ ศรีบุญณะ, และสม นาสอำนาจ, 2559) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยประยุกต์ใช้ PRECEDE Model มาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยร่วมกับการสังเคราะห์ตัวแปรอิสระจากงานวิจัยที่ผ่านมา ซึ่งข้อค้นพบจากการวิจัยในครั้งนี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาขยะมูลฝอยและช่วยให้การจัดการขยะมูลฝอยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของมนุษย์ต่อไป

คำถามการวิจัย

1. พฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก อยู่ในระดับใด
2. ปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

จุดมุ่งหมายของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ขอบเขตของงานวิจัย

ขอบเขตด้านรูปแบบงานวิจัย ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบภาคตัดขวาง (Cross sectional research)

ขอบเขตด้านเนื้อหา ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยประยุกต์ใช้ PRECEDE Model ในขั้นที่ 3 การประเมินด้านการศึกษาและนิเวศวิทยา มาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยร่วมกับการสังเคราะห์ตัวแปรอิสระจากงานวิจัยที่ผ่านมา ประกอบด้วยปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม และปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลและครัวเรือน

ขอบเขตด้านพื้นที่ ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยทำการศึกษาในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 8 ตำบล ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลจันทวน องค์การบริหารส่วนตำบลจอมทอง องค์การบริหารส่วนตำบลดอนทอง องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป่า องค์การบริหารส่วนตำบลปากโทก องค์การบริหารส่วนตำบลมะขามสูง องค์การบริหารส่วนตำบลวังน้ำคู้ และองค์การบริหารส่วนตำบลวัดพริก

ขอบเขตด้านประชากร ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยทำการศึกษาครัวเรือนของประชาชนที่มีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ขอบเขตด้านเวลา ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนมีนาคม ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2563

สมมติฐานของการวิจัย

1. ปัจจัยนำ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย ทักษะที่ดีต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย และแรงจูงใจต่อการลดปริมาณขยะมูลฝอย มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

2. ปัจจัยเอื้อ ได้แก่ การมีนโยบายเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย การมีธนาคารขยะในชุมชน และการให้บริการของผู้รับซื้อของเก่ามีผลต่อพฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

3. ปัจจัยเสริม ได้แก่ การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย และการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม มีผลต่อพฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

4. ปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลและครัวเรือน ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน รายได้ต่อเดือนของครัวเรือน ระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชน ลักษณะที่อยู่อาศัยและสถานภาพทางสังคม มีผลต่อพฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

นิยามศัพท์เฉพาะ

พฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอย หมายถึง การปฏิบัติตัวตามหลักการ 5Rs ของบุคคลในครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เกี่ยวกับการลดการใช้สิ่งของที่ไม่จำเป็น การนำขยะมูลฝอยเศษวัสดุมาใช้ในการซ่อมหรือแก้ไข การหมุนเวียนนำขยะกลับมาใช้ใหม่ และการหลีกเลี่ยงการใช้วัสดุที่ทำลายยาก

ขยะมูลฝอยครัวเรือน หมายถึง ขยะมูลฝอยทั่วไป ขยะมูลฝอยนำกลับมาใช้ใหม่ ขยะมูลฝอยอินทรีย์ และขยะมูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชนที่เกิดจากครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

องค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการเก็บขนกำจัดขยะมูลฝอยที่ปรากฏบนฐานข้อมูลด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (มฝ.1) ของปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย

ปัจจัยนำ หมายถึง ปัจจัยภายในของบุคคลในครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ที่สนับสนุนให้เกิดพฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอย ประกอบด้วย

ความรู้เกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย หมายถึง ความจำและความเข้าใจของบุคคลในครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย โดยการลดการใช้สิ่งของที่ไม่จำเป็น การนำขยะมูลฝอยเศษวัสดุมาใช้ในการซ่อมหรือแก้ไข การหมุนเวียนนำขยะกลับมาใช้ใหม่ และการหลีกเลี่ยงการใช้วัสดุที่ทำลายยาก

ทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย หมายถึง ความรู้สึกหรือความคิดเห็นของบุคคลในครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ที่มีต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย

แรงจูงใจต่อการลดปริมาณขยะมูลฝอย หมายถึง สิ่งที่เป็นแรงกระตุ้นให้บุคคลในครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก มีความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย ประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน การได้รับการยอมรับจากสังคม และจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคม

ปัจจัยเอื้อ หมายถึง ปัจจัยด้านสภาพสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและนโยบายที่สนับสนุนหรือขัดขวางพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยของบุคคลในครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ประกอบด้วย

การมีนโยบายเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย หมายถึง ประกาศหรือนโยบายของหมู่บ้านที่ส่งเสริมให้บุคคลในครัวเรือนแต่ละหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก มีการจัดการขยะมูลฝอยที่ถูกต้อง

การมีธนาคารขยะในชุมชน หมายถึง รูปแบบการดำเนินงานที่ส่งเสริมการคัดแยกขยะมูลฝอยภายในหมู่บ้าน โดยใช้หมู่บ้านเป็นสถานที่ดำเนินการ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอย ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

การให้บริการของผู้รับซื้อของเก่า หมายถึง การมีผู้รับซื้อของเก่ามารับซื้อขยะในชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ปัจจัยเสริม หมายถึง ปัจจัยที่บุคคลได้รับการตอบสนองจากบุคคลรอบข้าง บุคลากรด้านสาธารณสุข และเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่สนับสนุนให้เกิดพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยของบุคคลในครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ประกอบด้วย

การที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย หมายถึง ช่องทางการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย ได้แก่ โทรทัศน์ เสียงตามสาย วิทยุ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต บุคลากรด้านสาธารณสุข และเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลของบุคคลในครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การสนับสนุนด้านอารมณ์ การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนด้านเครื่องมือ และการสนับสนุนด้านการให้การประเมินผลจากสมาชิกในครัวเรือน เพื่อนบ้าน บุคลากรด้านสาธารณสุข และเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

เพื่อให้บุคคลในครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย
อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก มีพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย

ลักษณะที่อยู่อาศัย หมายถึง ที่อยู่อาศัยของบุคคลในครัวเรือนในเขตองค์การบริหาร
ส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำแนกออกเป็น
บ้านเดี่ยว ทาวน์เฮาส์/ตึกแถวสำหรับอยู่อาศัย คอนโดมิเนียม และตึกแถวที่อยู่อาศัยและทำธุรกิจ

สถานภาพทางสังคม หมายถึง เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม ชมรม สมาคม หรือองค์กรต่างๆ
รวมถึงการมีตำแหน่งทางสังคมบุคคลในครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหาร
จัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

1. แนวคิดเกี่ยวกับขยะมูลฝอย
2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยตามหลักการ 5Rs
3. หน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย
4. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โดยในแต่ละหัวข้อนี้มีเนื้อหาสรุปได้ ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับขยะมูลฝอย

1. ความหมายของขยะมูลฝอย

พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายของคำว่า ขยะ หมายถึง หยากเยื่อ มูลฝอย ใข้ว่า กระหะยะ ก็ได้ (ราชบัณฑิตยสถาน., 2554)

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ได้ให้ความหมายของคำว่า มูลฝอย หมายถึง เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า เศษวัตถุ ถุงพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร ถ้ำ มูลสัตว์ ซากสัตว์ หรือสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยง สัตว์ หรือที่อื่น และหมายความรวมถึงมูลฝอยติดเชื้อ มูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน

พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 ได้ให้ความหมายของคำว่า มูลฝอย หมายถึง เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า ถุงพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร ถ้ำ มูลสัตว์ หรือซากสัตว์รวมทั้งตลอดถึงสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่น

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้ให้ความหมายของคำว่า ของเสีย หมายความว่า ขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล น้ำเสีย อากาศเสีย มลสาร หรือวัตถุอันตรายอื่นใด ซึ่งถูกปล่อยทิ้งหรือมีที่มาจากแหล่งกำเนิดมลพิษ รวมทั้งกากตะกอน หรือสิ่งตกค้างจากสิ่งเหล่านั้น ที่อยู่ในสภาพของแข็ง ของเหลว หรือก๊าซ

ขยะมูลฝอย หมายถึง สิ่งของเหลือทิ้งจากกระบวนการผลิตและอุปโภค ซึ่งเสื่อมสภาพจนใช้การไม่ได้หรือไม่ต้องการใช้แล้ว บางชนิดเป็นของแข็งหรือกากของเสีย (Solid waste) มีผลเสียต่อสุขภาพ ทั้งร่างกายและจิตใจเนื่องจากความสกปรกเป็นแหล่งเพาะเชื้อโรคทำให้เกิดมลพิษ (สมาคมพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2559)

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า ขยะมูลฝอยครัวเรือน หมายถึง เศษสิ่งของที่เหลือใช้ เช่น เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า เศษวัตถุ กระจกพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร ถ้ามูลสัตว์ หรือซากสัตว์ รวมถึงสิ่งอื่นใดที่เกิดจากครัวเรือน

2. ประเภทของขยะมูลฝอย

ขยะมูลฝอยสามารถแบ่งออกได้ 4 ประเภท ดังนี้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2561)

2.1 ขยะมูลฝอยทั่วไป (General wastes) คือ เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า เศษวัตถุ กระจกพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร ถั่ว มูลสัตว์ ซากสัตว์ หรือสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่น ซึ่งมูลฝอยเหล่านี้อาจนำกลับมาใช้ใหม่ได้แต่ย่อยสลายยาก ไม่คุ้มค่าในการแปรรูปกลับมาใช้ใหม่

2.2 ขยะมูลฝอยนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle wastes) คือ ของเสียบรรจุภัณฑ์หรือวัสดุเหลือใช้ เช่น แก้ว กระดาษ เศษพลาสติก กล่องเครื่องดื่มแบบยูเอชที กระจกเครื่องดื่ม เศษโลหะ อะลูมิเนียม ยางรถยนต์ เป็นต้น ขยะมูลฝอยประเภทนี้เมื่อคัดแยกออกมาจะไม่เกิดปัญหาปนเปื้อนกับขยะอินทรีย์ ไม่เกิดกลิ่นเหม็น ทำให้ง่ายต่อการนำไปรีไซเคิล โดยขายให้ร้านรับซื้อของเก่า และเข้าสู่อุตสาหกรรมรีไซเคิล เพื่อแปรรูปเป็นวัตถุดิบหรือผลิตภัณฑ์ใช้ใหม่

2.3 ขยะมูลฝอยอินทรีย์หรือขยะมูลฝอยย่อยสลาย (Organic wastes) คือ ขยะมูลฝอยย่อยสลายที่สามารถย่อยสลายเองได้ตามธรรมชาติ และ/หรือสามารถนำมาหมักทำปุ๋ยได้ เช่น เศษอาหาร มูลสัตว์ ซากหรือเศษพืชผัก ผัก ผลไม้ หรือสัตว์ ขยะมูลฝอยประเภทนี้สามารถรวบรวมนำไปทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยน้ำชีวภาพ ถ้าหากนำไปทิ้งรวมกับขยะประเภทอื่น จะทำให้เกิดการเน่าเหม็น เกิดสภาพอันเป็นที่น่ารังเกียจ

2.4 ขยะมูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน (Hazardous wastes) คือ ขยะมูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน ซึ่งเป็นวัตถุที่ปนเปื้อนสารที่มีคุณสมบัติเป็นสารพิษ สารไวไฟ สารออกซิไดซ์ สารเปอร์ออกไซด์ สารระคายเคือง สารกัดกร่อน สารที่เกิดปฏิกิริยาได้ง่าย สารที่เกิดระเบิดได้ สารที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรม สารหรือสิ่งอื่นใดที่อาจเกิดหรือมีแนวโน้มที่จะทำให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สินหรือสิ่งแวดล้อม ขยะมูลฝอยประเภทนี้ต้องแยกและทิ้งตามวันที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดให้เอามาทิ้งหรือทิ้งในภาชนะรองรับขยะอันตราย ณ จุดหรือสถานที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดเพื่อรวบรวมเก็บขนไปเข้าสู่กระบวนการรีไซเคิลหรือนำไปกำจัดอย่างถูกวิธี

3. แหล่งกำเนิดขยะมูลฝอย

ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวันในสถานที่ต่างๆ มีลักษณะแตกต่างกันไปตามแหล่งกำเนิด โดยมีแหล่งกำเนิดขยะมูลฝอยที่สำคัญ ดังนี้ (กรมควบคุมมลพิษ, 2559ก)

3.1 ขยะมูลฝอยจากครัวเรือนที่อยู่อาศัย เช่น เศษอาหาร เศษวัสดุต่างๆ ทั้งที่อันตรายและไม่อันตราย

3.2 ขยะมูลฝอยจากกิจกรรมภาคอุตสาหกรรม เช่น เศษวัสดุ สารประกอบต่างๆ จากการประกอบกิจการ และขยะมูลฝอยที่ไม่เป็นอันตราย

3.3 ขยะมูลฝอยจากกิจกรรมภาคเกษตรกรรม เช่น ภาชนะบรรจุสารป้องกันและกำจัดศัตรูพืชและแมลง เศษซากพืช และซากสัตว์

ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยทำการศึกษาในส่วนองขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นจากครัวเรือนที่อยู่อาศัยจากกิจวัตรประจำวัน เนื่องจากมีปริมาณและสัดส่วนการเกิดขยะมูลฝอยมากที่สุด หากครัวเรือนของประชาชน อีกทั้งยังผู้ผลิตและได้รับผลกระทบโดยตรง หากมีการจัดการขยะมูลฝอยไม่ถูกต้อง อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชนได้

4. ผลกระทบของขยะมูลฝอย

จากการขยายตัวทางด้านประชากรและเศรษฐกิจ ทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในพื้นที่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถบริหารจัดการขยะมูลฝอยได้ ส่งผลให้ประชาชนต้องแบกรับภาระในการกำจัดขยะมูลฝอยด้วยตนเอง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการจัดการขยะมูลฝอยที่ไม่ถูกต้อง (กรมควบคุมมลพิษ, 2561ก) และอาจเป็นสาเหตุทำให้เกิดผลกระทบในด้านสุขภาพ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านเศรษฐกิจ ดังนี้ (ขวัญกมล ขุนพิทักษ์, 2551)

4.1 ด้านสุขภาพ

เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของแมลงและพาหะนำโรค เนื่องจากเชื้อจุลินทรีย์ที่ปนเปื้อนมากับขยะมูลฝอย โดยเฉพาะขยะมูลฝอยที่มีทั้งความชื้นและสารอินทรีย์ซึ่งจุลินทรีย์สามารถใช้เป็นอาหารได้ ซึ่งโรคที่อาจเกิดขึ้นจากการจัดการขยะมูลฝอยที่ไม่ถูกสุขลักษณะ ได้แก่ (กรมอนามัย, 2556)

4.1.1 โรคระบบทางเดินอาหาร เกิดจากเชื้อจุลินทรีย์ต่างๆ เช่น ไวรัส เชื้อรา แบคทีเรียในขยะมูลฝอยที่ตกค้างบนพื้นจะเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของหนู ยุง แมลงสาบ แมลงวัน และสัตว์พาหะนำโรคติดต่ออื่นๆ หรือเชื้อโรคเข้าสู่ร่างกายคนจากการรับประทานอาหารและน้ำ หรือการจับต้องด้วยมือซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยได้โดยง่าย ก่อให้เกิดโรคต่างๆ เช่น โรคท้องร่วง โรคพยาธิ อหิวาตกโรค ไทฟอยด์ และโรคบิด เป็นต้น

4.1.2 โรคจากการติดเชื้อ เกิดจากมูลฝอยติดเชื้อที่ปะปนมากับขยะมูลฝอยทั่วไป เช่น ถุงยางอนามัย ผ้าอนามัย กระดาษทิชชูของคนที่เป็นวัณโรคใช้กับเสมหะหรือน้ำลาย สำลีเช็ดแผล พลาสติกปิดแผลที่ใช้แล้ว อาหารเน่าบูด และซากสัตว์ ซึ่งอาจมีเชื้อไข้หวัดนก รวมถึงอันตรายจากอุบัติเหตุซึ่งคนในชุมชนที่ต้องทำงานเกี่ยวข้องกับกองขยะมูลฝอยมักเจออยู่บ่อยๆ ได้แก่ มูลฝอยที่เป็น วัณโรคมีคม และวัสดุปนเปื้อนเลือด เช่น เศษแก้ว เหล็กแหลม ไม้แหลม และเข็มฉีดยา ใช้แล้ว เป็นต้น เสี่ยงต่อการบาดเจ็บและติดเชื้อโรค เช่น เชื้อบาดทะยัก เชื้อไวรัสตับอักเสบบ และเชื้อโรคเอดส์ เป็นต้น

4.1.3 โรคภูมิแพ้ เกิดจากการสูดดมฝุ่นละออง ไอ สารระเหยจากขยะมูลฝอยที่เป็นสารเคมีต่างๆ หรือเขม่าควันจากการเผาขยะมูลฝอย

4.1.4 ปวดศีรษะ คลื่นไส้ และอาเจียน เกิดจากกลิ่นเหม็นขยะมูลฝอย ที่จัดการไม่ถูกสุขลักษณะ

4.1.5 โรคมะเร็ง เกิดจากการได้รับสารพิษต่อเนื่องเป็นระยะเวลานาน การสูดดมอากาศเสีย จากการเผากลางแจ้ง ทำให้เกิดควันและสารพิษปนเปื้อนในอากาศ เช่น สารไดออกซิน และพีวแรนระหว่างเผา ซึ่งสารทั้งสองเป็นสารก่อมะเร็งและทำลายการทำงานของตับได้ อีกทั้งอันตรายจากขยะมูลฝอยที่เป็นสารเคมีหรือเป็นพิษบางชนิดซึ่งเป็นตัวก่อให้เกิดมะเร็งผิวหนัง และมะเร็งปอด เป็นต้น

4.1.6 ผลกระทบต่อสุขภาพหรือระบบต่างๆ ภายในร่างกาย เกิดจากสารพิษในขยะมูลฝอยอันตรายประเภทต่างๆ เช่น แมงกานีส สารปรอท สารตะกั่ว สารแคดเมียม สารฟอสฟอรัส ในผลิตภัณฑ์ต่างๆ อาทิเช่น ถ่านไฟฉาย หลอดฟลูออเรสเซนต์ แบตเตอรี่รถยนต์ หมึกพิมพ์ แบตเตอรี่โทรศัพท์มือถือ เป็นต้น

4.2 ด้านสิ่งแวดล้อม

4.2.1 ก่อให้เกิดความรำคาญทำให้ขาดความสง่างาม การเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยได้ไม่หมด มีการสะสม ตกค้าง เกิดกลิ่นรบกวน ก่อให้เกิดความรำคาญ และขยะมูลฝอยที่ถูกทิ้งเกลื่อนกลาด และอาจถูกลมพัดกระจายอยู่ตามพื้นที่ต่างๆ ทำให้บริเวณนั้นดูสกปรก และอาจส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

4.2.2 ก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม การจัดการขยะมูลฝอยที่ไม่ถูกต้อง เป็นสาเหตุทำให้เกิดมลพิษของน้ำ มลพิษของดิน และมลพิษของอากาศ เช่น ขยะมูลฝอยที่ถูกทิ้งลงแหล่งน้ำ ส่งผลให้แหล่งน้ำสกปรกหรือเกิดการเน่าเสียได้ รวมถึงขยะมูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน ซึ่งมีส่วนประกอบสำคัญของสารโลหะหนัก เกิดผลเสียต่อระบบนิเวศน์ในดิน และการเผาขยะมูลฝอยกลางแจ้งทำให้เกิดควันที่มีสารพิษทำให้คุณภาพของอากาศเสีย

4.3 ด้านเศรษฐกิจ

เนื่องจากขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นและมีปริมาณเพิ่มขึ้น ย่อมต้องสิ้นเปลืองงบประมาณ เพื่อจัดการกับขยะมูลฝอยดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพ รวมถึงผลกระทบจากขยะมูลฝอย ไม่ว่าจะเป็น น้ำเสีย อากาศเสีย ดินปนเปื้อนเหล่านี้ย่อมส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศ

ดังนั้น ผลกระทบของขยะมูลฝอยที่เกิดจากการจัดการขยะมูลฝอยที่ไม่ถูกต้อง ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน เพื่อเป็นการลดผลกระทบที่เกิดจากขยะมูลฝอยอย่างมีประสิทธิภาพจึงต้องมีมาตรการการจัดการขยะมูลฝอย เพื่อให้ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น ได้รับการจัดการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

5. มาตรการการจัดการขยะมูลฝอย

เพื่อให้การดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยมีประสิทธิภาพ และเกิดผลสัมฤทธิ์ การดำเนินการจึงครอบคลุมการจัดการตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง ปลายทาง โดยมีแนวทางในแต่ละ มาตรการ ดังนี้ (กรมควบคุมมลพิษ, 2559ข)

5.1 มาตรการลดการเกิดขยะมูลฝอยที่แหล่งกำเนิด

การสนับสนุนและขยายผลให้มีการจัดการขยะมูลฝอย ตั้งแต่บ้านเรือน สถานศึกษา สถานประกอบการรวมทั้งสถานบริการต่างๆ ทั้งในชุมชนและสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อลด ปริมาณการเกิดขยะมูลฝอย สนับสนุนการเลือกใช้สินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมให้เกิดกลไกการคัดแยกและนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ให้มากที่สุด ส่งเสริม การผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่เลือกใช้วัสดุที่ไม่ส่งผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อมสามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ ลดของเสียในขั้นตอนการผลิต เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีอายุการใช้งานนานขึ้น สามารถนำกลับมาใช้ซ้ำได้หลายครั้ง เพื่อให้เกิดการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน (Sustainable consumption and production)

5.2 มาตรการเพิ่มศักยภาพการจัดการขยะมูลฝอย

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและจังหวัดดำเนินการเก็บรวบรวม ขนส่ง และกำจัด ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในพื้นที่รับผิดชอบของตนเอง จัดให้มีศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวม (Cluster) โดยใช้เทคโนโลยีแบบผสมผสานอย่างเหมาะสม จัดให้มีสถานที่รวบรวมและจัดการของเสียอันตรายชุมชน สถานที่กำจัดกากอุตสาหกรรมที่เป็นอันตรายและศูนย์กำจัดมูลฝอยติดเชื้อให้เพียงพอ โดยสนับสนุน ภาคเอกชนลงทุนหรือร่วมลงทุนดำเนินงานระบบจัดการขยะมูลฝอย พัฒนา และปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการขยะมูลฝอยรวมทั้งเข้มงวดการบังคับใช้ กฎหมายให้มีประสิทธิภาพ

5.3 มาตรการส่งเสริมการบริหารจัดการขยะมูลฝอย

โดยการสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนตั้งแต่ระดับเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ตั้งแต่การลดการเกิดขยะมูลฝอยจากบ้านเรือน สถานศึกษา สถานประกอบการ รวมทั้งสถานบริการต่างๆ การคัดแยกขยะมูลฝอยจนถึงการจัดขั้นสุดท้าย พัฒนาองค์ความรู้ รูปแบบเทคโนโลยีการบำบัดหรือจัดขยะมูลฝอย รวมถึงวัสดุทดแทนวัสดุที่ใช้เป็นบรรจุภัณฑ์และกำจัดยาก พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยทั้งในและนอกระบบโรงเรียน พัฒนาและเชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลเพื่อการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างแรงจูงใจในการจัดการขยะมูลฝอยและโดยใช้กลไกทางเศรษฐศาสตร์ และกลไกทางสังคม รวมทั้งสร้างตัวชี้วัดร่วม (Joint KPI) เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ร่วมกัน

การจัดการขยะมูลฝอยตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง ไม่สามารถดำเนินการในทุกพื้นที่เนื่องจากข้อจำกัดหลายประการของหน่วยงานภาครัฐ ทำให้ขยะมูลฝอยยังคงเป็นปัญหา โดยรัฐบาลได้ร่วมมือหน่วยงานภาครัฐ ดำเนินการแก้ไขปัญหามลพิษ โดยจัดทำเป็นแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2559 – 2564) เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการบริหารจัดการขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ

6. แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (ปี พ.ศ. 2559 – 2564)

คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เห็นความสำคัญของปัญหาขยะมูลฝอยที่ทุกภาคส่วนต้องร่วมกันแก้ไขปัญหาก็ได้กำหนดให้การแก้ไขปัญหามลพิษเป็นวาระแห่งชาติ และเมื่อวันที่ 26 สิงหาคม ปี พ.ศ. 2557 ได้มีมติเห็นชอบ Roadmap การจัดการขยะมูลฝอย และของเสียอันตราย ตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้นำเสนอ ดังนั้น เพื่อให้สามารถดำเนินการในการขับเคลื่อนการดำเนินการแก้ไขปัญหามลพิษของประเทศ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจึงได้บูรณาการแผนบริหารจัดการขยะมูลฝอยของจังหวัด ทั้ง 77 จังหวัด รวมกรุงเทพมหานคร และจัดทำเป็นแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (ปี พ.ศ. 2559 – 2564) เพื่อให้สอดคล้องกับทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (ปี พ.ศ. 2560 – 2564) โดยแนวคิดในการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย ประกอบด้วย ลดการเกิดขยะมูลฝอยหรือของเสียอันตรายที่แหล่งกำเนิด การนำของเสียกลับมาใช้ซ้ำและใช้ประโยชน์ใหม่ ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนการผลิตของภาคการผลิต รวมทั้งลดปริมาณการเกิดขยะมูลฝอยเพื่อให้เกิดการจัดการขยะมูลฝอยอย่างยั่งยืนต่อไป ขยะมูลฝอยที่ได้จากการคัดแยกจะถูกนำไปใช้ประโยชน์ใหม่ ส่วนที่เหลือจะนำไปกำจัดโดยวิธีการที่ถูกหลักวิชาการ เพื่อป้องกันและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ส่วนการนำไปผลิตเป็นพลังงานถือเป็นผลพลอยได้ โดยส่งเสริมให้ภาคเอกชนหรือรัฐวิสาหกิจมาลงทุน หรือร่วมลงทุนตามความเหมาะสม และแผนแม่บท

ฉบับนี้ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีแล้ว ในการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2559 ซึ่งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจและหน้าที่โดยตรงตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายที่เป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน (กรมควบคุมมลพิษ, 2559ข) โดยมีเป้าหมายการดำเนินงานที่สำคัญ เช่น ขยะมูลฝอยได้รับการจัดการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 75.00 ของปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น ภายในปี 2564 และขยะมูลฝอยตกค้างได้รับการจัดการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ร้อยละ 100.00 ของปริมาณขยะมูลฝอยตกค้างของปี 2558 ภายในปี พ.ศ. 2562 เป็นต้น

เมื่อพิจารณาแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยอย่างครบวงจร ร่วมกับแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2559 – 2564) ซึ่งถูกกำหนดขึ้นเพื่อเป็นกรอบและทิศทางในการดำเนินการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ ได้ให้ความสำคัญกับการลดปริมาณการเกิดขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด ส่งผลให้การจัดการขยะมูลฝอยได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ซึ่งสามารถดำเนินการได้ตั้งแต่ระดับครัวเรือน

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยตามหลักการ 5Rs

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในปัจจุบันมีหลายรูปแบบ โดยจะมีการปรับใช้ตามบริบทและความเหมาะสมของพื้นที่ โดยมีเป้าหมายหลักคือ เพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิดหรือต้นทาง และเพื่อนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ให้ได้มากที่สุด

การจัดการขยะมูลฝอยตามหลักการ 5Rs เป็นหลักการจัดการขยะมูลฝอยที่เน้นการลดปริมาณขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด ควบคู่ไปกับการกำจัดขยะมูลฝอย ซึ่งช่วยลดปริมาณในการกำจัดขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นให้ลดลง ซึ่งสามารถทำได้ตั้งแต่ระดับครัวเรือน โดยหลักการ 5Rs เป็นรูปแบบที่ถูกพัฒนาจากหลักการ 3Rs ที่ถูกใช้มานานหลายปี ให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมถึงเป็นหลักการสามารถนำไปใช้ในทั้งในภาคชุมชนและภาคอุตสาหกรรม ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของประเทศไทยที่ให้ความสำคัญกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด หลักการ 5Rs ประกอบด้วย (กรมควบคุมมลพิษ, 2550)

1. การลดการใช้สิ่งของที่ไม่จำเป็น (Reduce) เป็นการลดปริมาณขยะมูลฝอยที่อาจเกิดขึ้นโดยการลดการใช้สิ่งของที่ไม่จำเป็น เช่น การลดใช้ถุงพลาสติกโดยใช้ถุงผ้าใส่ของแทน
2. การนำขยะมูลฝอยเศษวัสดุมาใช้ใหม่ (Reuse) เป็นการนำขยะมูลฝอยเศษวัสดุมาใช้ใหม่หรือเป็นการใช้ซ้ำ เช่น นำขวดน้ำหวานมาบรรจุน้ำดื่ม นำขวดกาแฟที่หมดแล้วมาใส่น้ำตาล

3. การซ่อมหรือแก้ไข (Repair) เป็นการนำวัสดุอุปกรณ์ที่ชำรุดเสียหาย ซึ่งจะทิ้งเป็นขยะมูลฝอยมาซ่อมแซมใช้ใหม่ เพื่อให้สามารถนำกลับมาใช้งานได้อีกครั้ง

4. การหมุนเวียนนำขยะกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) เป็นการนำขยะมาแปรรูปตามกระบวนการของแต่ละประเภท เพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ หรือเปลี่ยนแปลงสภาพจากเดิมแล้วนำมาใช้ใหม่ เช่น การนำพลาสติก กระดาษ ขวด หรือโลหะต่างๆ นำมาหลอมใหม่ ตลอดจนการนำขยะมูลฝอยนำกลับมาใช้ใหม่ไปขายให้กับร้านรับซื้อของเก่าและผู้รับซื้อของเก่าที่มาให้บริการรับซื้อของเก่าในหมู่บ้านหรือชุมชน

5. การหลีกเลี่ยงการใช้วัสดุที่ทำลายยาก (Reject) เป็นการหลีกเลี่ยงการใช้วัสดุที่ทำลายยาก หรือวัสดุที่ใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้ง เช่น กล่องโฟม

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้หลักการ 5Rs เนื่องจากมี 2 งานวิจัยในประเทศไทยที่ยืนยันว่าการปฏิบัติตามหลักการ 5Rs สามารถลดปริมาณขยะมูลฝอยได้ ได้แก่

สุทธิ บุญโท (2559) ศึกษาเรื่อง การจัดการขยะมูลฝอยชุมชนโดยใช้หลัก 5R กรณีศึกษาตำบลทุ่งทราย จังหวัดกำแพงเพชร โดยพบว่า จากการศึกษาประสิทธิภาพของการดำเนินโครงการด้วยวิธีการสำรวจปริมาณขยะมูลฝอยในครัวเรือนของผู้ที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 3 ครั้ง มีค่าปริมาณขยะ ครั้งที่ 1 ครั้งที่ 2 และครั้งที่ 3 เท่ากับ 190.20 167.60 และ 168.70 ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบปริมาณขยะมูลฝอยจากครัวเรือนเฉลี่ยหลังเข้าร่วมโครงการ จำแนกตามระยะเวลาที่แตกต่างกันโดยวิธีทดสอบแอลเอสดี (LSD) พบว่า ปริมาณขยะมูลฝอยลดลงกว่าก่อนเข้าร่วมโครงการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.001

อภิชาติ ตั้งปรัชญากุล และคณะ (2559) ศึกษาเรื่อง ผลของการใช้รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยอย่างครบวงจรแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ในเขตเทศบาลตำบลสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยจากการทดลองใช้รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยอย่างครบวงจร แบบมีส่วนร่วมของชุมชน โดยมีกิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยอย่างครบวงจรตามหลัก 5Rs ซึ่งประกอบด้วย การลดปริมาณขยะมูลฝอยจากแหล่งกำเนิด (Reduce) การนำวัสดุมาใช้ซ้ำหลายๆ ครั้ง (Reuse) การนำมาซ่อมแซม (Repair) การนำไปแปรสภาพแล้วหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) และการหลีกเลี่ยงการใช้วัสดุที่ทำลายยาก (Reject) พบว่า ปริมาณขยะมูลฝอยชุมชน ทั้งโดยรวมและรายประเภทมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีปริมาณขยะมูลฝอยรายประเภทหลังการใช้รูปแบบ 3 เดือนน้อยกว่าก่อนการใช้รูปแบบและหลังการใช้รูปแบบ 3 เดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

หน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย

องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีอำนาจหน้าที่โดยตรงเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งปรากฏในกฎหมาย ได้แก่ มาตรา 67 (2) แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และมาตรา 16 (18) พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ในการรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะรวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล กอปรกับมาตรา 18 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และมาตรา 34/1 แห่งพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 ได้ให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการเก็บ ขน หรือกำจัดมูลฝอยในเขตพื้นที่รับผิดชอบ โดยสามารถดำเนินการได้ 3 รูปแบบ คือ องค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการเอง มอบหมายหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นดำเนินการ และมอบหมายเอกชนดำเนินการ

ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การจัดการมูลฝอย พ.ศ. 2560 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การรณรงค์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการลดปริมาณและคัดแยกขยะมูลฝอย เพื่อสร้างความตระหนักรู้ และรับผิดชอบในการจัดการขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิดมูลฝอย รวมถึงเปิดเผยข้อมูล และรายงานผลการดำเนินงานให้ประชาชนทราบ

2. การเก็บและขนขยะมูลฝอย

- 2.1 จัดให้มีภาชนะรองรับขยะมูลฝอยไว้ในที่สาธารณะและสถานสาธารณะให้เพียงพอและเหมาะสมกับประเภทและปริมาณของขยะมูลฝอย และกิจกรรมในสถานนั้นๆ โดยอย่างน้อยต้องมีภาชนะรองรับขยะมูลฝอยทั่วไปและขยะมูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน โดยภาชนะรองรับขยะมูลฝอยต้องมีลักษณะที่เหมาะสมกับการใช้งาน โดยมีสีเฉพาะสำหรับรองรับขยะมูลฝอยแต่ละประเภท หรืออาจกำหนดข้อความหรือสัญลักษณ์อื่นซึ่งแสดงถึงขยะมูลฝอยประเภทนั้นไว้อย่างชัดเจนที่ภาชนะรองรับมูลฝอย ดังนี้

- 2.1.1 สีน้ำเงิน สำหรับขยะมูลฝอยทั่วไป

- 2.1.2 สีเขียว สำหรับขยะมูลฝอยอินทรีย์

- 2.1.3 สีเหลือง สำหรับขยะมูลฝอยนำกลับมาใช้ใหม่

- 2.1.4 สีส้ม สำหรับขยะมูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน

- 2.2 ประกาศกำหนดวัน เวลา สถานที่ และเส้นทางการเก็บและขนขยะมูลฝอยให้ประชาชนในพื้นที่ทราบล่วงหน้า

2.3 ดำเนินการเก็บขยะมูลฝอยในอุปกรณ์หรือยานพาหนะซึ่งกันน้ำและปิดอย่างมิดชิดรวมทั้งจัดการป้องกันไม่ให้ขยะมูลฝอย น้ำ หรือสิ่งอื่นอันเกิดจากขยะมูลฝอยตกหล่นรั่วไหลออกจากอุปกรณ์หรือยานพาหนะนั้น และต้องดำเนินการอย่างรวดเร็ว โดยระมัดระวังไม่ให้เกิดผลกระทบต่ออาการจราจร สุขภาพ อนามัย หรือคุณภาพชีวิตของประชาชน

2.4 จัดให้มีมาตรการในการควบคุมกำกับการขนมูลฝอยทั่วไป แล้วแต่กรณีเพื่อป้องกันการลักลอบทิ้งมูลฝอยทั่วไป ได้แก่ เจ้าหน้าที่ขนขยะมูลฝอยต้องบันทึกน้ำหนักขยะมูลฝอยที่ส่งถึงสถานที่กำจัดทุกครั้งและจัดทำรายงานเสนอต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่น ผู้กำจัดขยะมูลฝอยต้องจัดทำรายงานน้ำหนักขยะมูลฝอยรับกำจัดแจ้งเจ้าพนักงานท้องถิ่นซึ่งสถานที่กำจัดตั้งอยู่ และเจ้าหน้าที่ขนขยะมูลฝอยต้องจัดให้มีมาตรการควบคุมและติดตามเส้นทางการขนขยะมูลฝอยด้วยระบบ GPS (Global positioning system) หรือระบบอื่นตามที่เห็นสมควร

3. การกำจัดขยะมูลฝอย

3.1 คัดแยกขยะมูลฝอยที่จัดเก็บได้ออกเป็นขยะมูลฝอยที่ย่อยสลายง่าย ขยะมูลฝอยที่ย่อยสลายยาก และขยะมูลฝอยที่ไม่ย่อยสลายนำไปกำจัด

3.2 การกำจัดขยะมูลฝอยให้ทำตามความเหมาะสมกับลักษณะทางกายภาพ และคุณสมบัติของขยะมูลฝอย หรือสอดคล้องกับสภาพภูมิสังคม และระมัดระวังให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน ชุมชน และสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด โดยการกำจัดมูลฝอยสามารถดำเนินการตามวิธีการหนึ่งหรือหลายวิธี ดังนี้

3.2.1 การฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล

3.2.3 การหมักทำปุ๋ยหรือก๊าซชีวภาพ

3.2.3 การกำจัดด้วยพลังงานความร้อน

3.2.4 การแปรสภาพเป็นเชื้อเพลิงหรือพลังงาน

3.2.5 วิธีอื่นตามที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด หรือคณะกรรมการจังหวัดให้

คำแนะนำ

นอกจากนี้องค์การบริหารส่วนตำบลยังมีอำนาจบังคับใช้กฎหมายการสาธารณสุขเพื่อควบคุมกำกับดูแลและจัดการขยะมูลฝอย โดยการตราข้อกำหนดของท้องถิ่นภายใต้ขอบเขตที่กฎหมายกำหนด

แม้ว่ากฎหมายให้อำนาจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยตลอดจนบังคับใช้กฎหมาย เพื่อควบคุมกำกับดูแลจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่รับผิดชอบ อย่างไรก็ตาม ด้วยข้อจำกัดต่างๆ เช่น งบประมาณ บุคลากร องค์ความรู้ ด้านการจัดการขยะมูลฝอย ทำให้มีองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวนถึง 8 แห่ง ร้อยละ 38.09 ในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ไม่สามารถดำเนินการบริหารจัดการขยะมูลฝอยได้อย่างครบวงจร

ดังนั้น การแก้ปัญหาขยะมูลฝอยในพื้นที่จึงต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยมุ่งเน้นที่พฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอยในระดับครัวเรือน

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

PRECEDE Model

PRECEDE Model ย่อมาจาก Predisposing, Reinforcing, and Enabling Causes in Educational Diagnosis and Evaluation เป็นกระบวนการหนึ่งของแบบจำลองการวางแผนแก้ไข ปัญหาและประเมินผลการดำเนินงานด้านสาธารณสุข (PRECEDE-PROCEED Model: PPM) ซึ่งเกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1970 โดย Lawrence W. Green ในระยะแรกถูกนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิด ในกระบวนการวางแผนการให้สุขศึกษาอย่างเป็นระบบ (Green, 1976) โดยเป็นการวินิจฉัยและ การประเมินทางด้านการศึกษาหรือการเรียนรู้และด้านสิ่งแวดล้อมตามโครงสร้างด้านปัจจัยนำ ปัจจัย เสริม และปัจจัยเอื้อ (Green, & Krueger, 1991) โดยเน้นไปที่การวิเคราะห์ปัจจัยด้านการศึกษา หรือการเรียนรู้ที่จำเป็นต่อการวางแผนกิจกรรมการสร้างเสริมสุขภาพ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ (Green, & Krueger, 2005)

ขั้นที่ 1 การประเมินด้านสังคม (Social assessment) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพ ชีวิต และปัจจัยทางสังคมที่กำหนดคุณภาพชีวิต และมีผลต่อสถานะสุขภาพทั้งในระดับบุคคล และชุมชน

ขั้นที่ 2 การประเมินด้านระบาดวิทยา พฤติกรรมและสิ่งแวดล้อม (Epidemiological behavioral and environmental assessment) มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดลำดับความสำคัญของปัญหา สาธารณสุขที่รวบรวมได้ โดยพิจารณาจากขนาดของปัญหา ความรุนแรงของปัญหา ความยากง่ายใน การแก้ปัญหา และความต้องการของชุมชนที่มีต่อปัญหา

ขั้นที่ 3 การประเมินด้านการศึกษาและนิเวศวิทยา (Educational and ecological assessment) มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมสุขภาพ ประกอบด้วย

ปัจจัยนำ (Predisposing factors) คือ ปัจจัยภายในตัวบุคคลในระดับบุคลิกภาพที่มีอิทธิพล กระตุ้น หรือชี้้นำให้เกิดการแสดงพฤติกรรมสุขภาพ เช่น ความรู้ ทัศนคติ การรับรู้

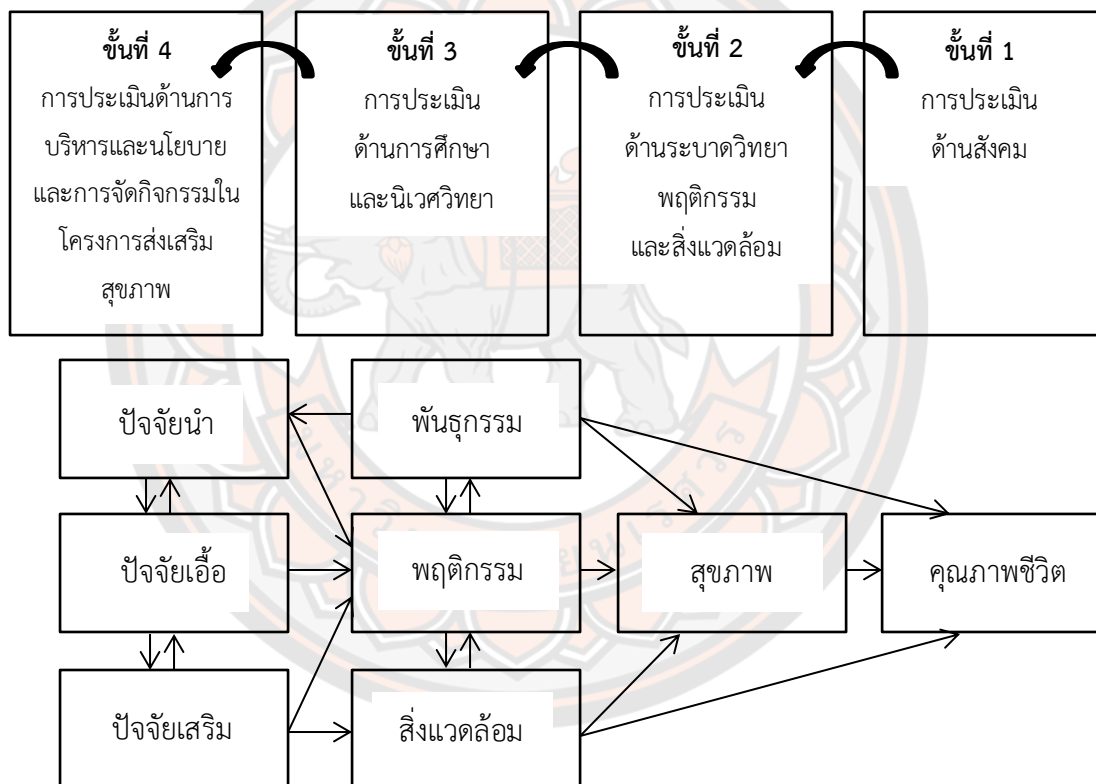
ปัจจัยเอื้อ (Enabling factors) คือ ปัจจัยสนับสนุนให้บุคคลสามารถแสดงพฤติกรรม สุขภาพได้ตามต้องการ เช่น ทักษะส่วนบุคคล นโยบายหรือกฎระเบียบข้อบังคับ การเข้าถึงทรัพยากร หรือบริการต่างๆ

ปัจจัยเสริม (Reinforcing factors) คือ ปัจจัยที่บุคคลได้รับการตอบสนองจาก การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทั้งจากตนเองและบุคคลรอบข้าง เช่น ครอบครัว เพื่อน บุคลากรทาง

สาธารณสุข และเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล เช่น การได้รับคำชม คำแนะนำ รางวัล รวมถึงความช่วยเหลือด้านต่างๆ

ขั้นที่ 4 การประเมินด้านการบริหารและนโยบาย และการจัดกิจกรรมในโครงการส่งเสริมสุขภาพ (Administrative and policy assessment and intervention alignment) มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินทรัพยากรที่องค์กรหรือชุมชนมีอยู่ว่าสามารถตอบสนองต่อกิจกรรมที่ระบุไว้ในขั้นที่ 3 หรือไม่

ดังนั้น เมื่อพิจารณาองค์ประกอบเชิงทฤษฎีของ PRECEDE Model สามารถนำมาเขียนเป็นแผนภาพเพื่อให้เห็นองค์ประกอบและรูปแบบความสัมพันธ์ของทฤษฎี ดังภาพ 1

ภาพ 1 แสดงองค์ประกอบเชิงทฤษฎีของ PRECEDE Model

แนวคิด PRECEDE Model เน้นไปที่การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรม ซึ่งนำไปสู่การวางแผนแก้ไขปัญหาสาธารณสุข ทั้งนี้จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ปัจจัยที่อาจส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก สามารถนำมาจัดกลุ่มตัวแปร

ให้อยู่ในกรอบปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริมได้ โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษางานวิจัยทั้งในประเทศ และต่างประเทศ เพื่อสังเคราะห์ตัวแปรอิสระและนำไปสู่กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทิพย์วรรณ สุพิเพชร (2556) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมของแม่บ้านในการลดปริมาณขยะมูลฝอยในอาคารที่พักอาศัยของกรมทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยานที่ 1 (ปตอ.1) เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมในการลดปริมาณขยะมูลฝอยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 84.00 ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.001 คือ ระดับการศึกษา รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน ระยะเวลาที่พักอาศัยอยู่ในชุมชน สถานภาพทางสังคม การรับรู้สภาวะสุขภาพของตนเอง และความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอย และการลดปริมาณขยะมูลฝอย

กัลยาณี อุปราสิทธิ์ (2558) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลสันโป่ง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือนภาพรวมอยู่ในระดับดี จำนวน 189 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 51.60 ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 คือ เพศ (P-value = 0.024) อายุ (P-value < 0.001) รายได้ต่อเดือน (P-value < 0.001) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย (P-value < 0.001) และความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย (P-value = 0.025)

นัฐภัสสร ทองไทย (2558) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลวังทอง อำเภอวังสมบูรณ์ จังหวัดสระแก้ว พบว่า พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน โดยรวมอยู่ในระดับปฏิบัติบางครั้ง ($\bar{X} = 1.55$, S.D. = 0.25) โดยประชาชนที่มีรายได้ในครัวเรือนต่อเดือนต่างกันมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยที่ไม่แตกต่างกัน (P-value < 0.001) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนต่างกันมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผกามาศ รินรักษา (2559) ศึกษาเรื่อง ความรู้ ทศนคติ และพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในเขตตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี พบว่า ประชาชนมีพฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 2.58$, S.D. = 0.27) โดยความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = 0.168$, P-value < 0.05) และทัศนคติเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย

มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r = 0.583$, $P\text{-value} < 0.01$)

นันทพร สุทธิประภา, จิรายุ ยืนยง, และปทุมทิพย์ อุดงค์ (2559) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะของนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการลดปริมาณขยะโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$, $S.D. = 0.054$) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการลดปริมาณขยะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ เพศ ($P\text{-value} = 0.040$) สาขาที่กำลังศึกษา ($P\text{-value} < 0.001$) การรับรู้ข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม ($P\text{-value} < 0.001$) และแรงจูงใจต่อการลดปริมาณขยะ ($P\text{-value} < 0.001$)

จอมจันทร์ นทีวัฒนา, และวิชัย เทียนถาวร (2560) ศึกษาเรื่อง ความรู้และทัศนคติที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการลดขยะชุมชนแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการลดขยะในครัวเรือน ร้อยละ 89.00 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการลดขยะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 และ 0.05 คือ ลักษณะส่วนตัว คือ อายุ ($r = -0.111$, $P\text{-value} < 0.01$) การศึกษา ($r = -0.145$, $P\text{-value} < 0.01$) อาชีพ ($r = 0.133$, $P\text{-value} < 0.01$) รายได้ต่อเดือน ($r = 0.122$, $P\text{-value} < 0.05$) สื่ออินเทอร์เน็ต ($r = -0.109$, $P\text{-value} < 0.01$) ขยะที่เกิดขึ้นในครัวเรือน ($r = 0.122$, $P\text{-value} < 0.01$) ความรู้ ($r = 0.156$, $P\text{-value} < 0.01$) ทัศนคติ (r^2 , $P\text{-value} < 0.01$)

วริษฐา แสงยางใหญ่, ศรีรัตน์ ล้อมพงศ์, และบุญธรรม กิจปริดาบริสุทธิ์ (2560) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดขยะครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการลดขยะครัวเรือนอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 45.86$, $S.D. = 15.860$) โดยมีพฤติกรรมคัดแยกไว้ใช้ประโยชน์มากที่สุด ($\bar{X} = 65.40$) รองลงมาคือการนำกลับมาใช้ซ้ำ ($\bar{X} = 59.60$) การลดการใช้ ($\bar{X} = 56.70$) และการกำจัดบางส่วน ($\bar{X} = 47.60$) ตามลำดับ ปัจจัยที่ร่วมกันทำนายพฤติกรรมการลดขยะครัวเรือน คือ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ($Beta = 0.185$) การสนับสนุนทางสังคม ($Beta = 0.443$) การรับรู้โอกาสเสี่ยง ($Beta = 0.236$) และลักษณะที่อยู่อาศัย ($Beta = -0.167$) โดยสามารถร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 41.30 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ศรินทร์ทิพย์ บุญจันทร์, และจักรพันธ์ เพ็ชรภูมิ (2561) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการคัดแยกขยะของแม่บ้าน ในตำบลบึงพระ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า แม่บ้านมีพฤติกรรมการคัดแยกขยะอยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 66.33 ($\bar{X} = 24.26$, $S.D. = 3.020$) เมื่อวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่า มีตัวแปรต้นที่ร่วมกันส่งผลต่อพฤติกรรมการคัดแยกขยะของแม่บ้าน ในตำบลบึงพระ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 7 ตัวแปร ได้แก่ การรับรู้

ประโยชน์ และอุปสรรคในการคัดแยกขยะ (Beta = 0.317) การได้รับคำแนะนำจากบุคคลในครอบครัว และเพื่อนบ้าน (Beta = 0.294) การมีตำแหน่งทางสังคม และการเป็นสมาชิกของชมรมต่างๆ ในชุมชน (Beta = 0.257) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย (Beta = 0.242) การเข้ารับการอบรมการคัดแยกขยะ และการเพิ่มมูลค่าของขยะ (Beta = 0.198) ทักษะเกี่ยวกับการคัดแยกขยะ (Beta = 0.183) และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน (Beta = 0.142) โดยทั้งหมดสามารถทำนายพฤติกรรมคัดแยกขยะของแม่บ้าน ได้ร้อยละ 32.70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนอายุ ระยะเวลาที่ได้รับการศึกษาในระบบ อาชีพ รายได้ต่อเดือน ความรู้เรื่องประเภทขยะ และการคัดแยกขยะ การมีผู้รับซื้อของเก่า (ชาเล้ง) และการเข้าถึงระบบการกำจัดขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมคัดแยกขยะของแม่บ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

Dhokhikah, Trihadiningrum, & Sunaryo (2015) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการลดขยะมูลฝอยในครัวเรือน สุราบายา อินโดนีเซีย โดยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการลดขยะมูลฝอยในครัวเรือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.1 คือ อายุ (OR = 7.653, P-value < 0.001) ระดับความรู้ (OR = 6.981, P-value < 0.001) การมีนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม (OR = 1.800, P-value = 0.064) และการมีธนาคารขยะ (OR = 4.564, P-value < 0.001)

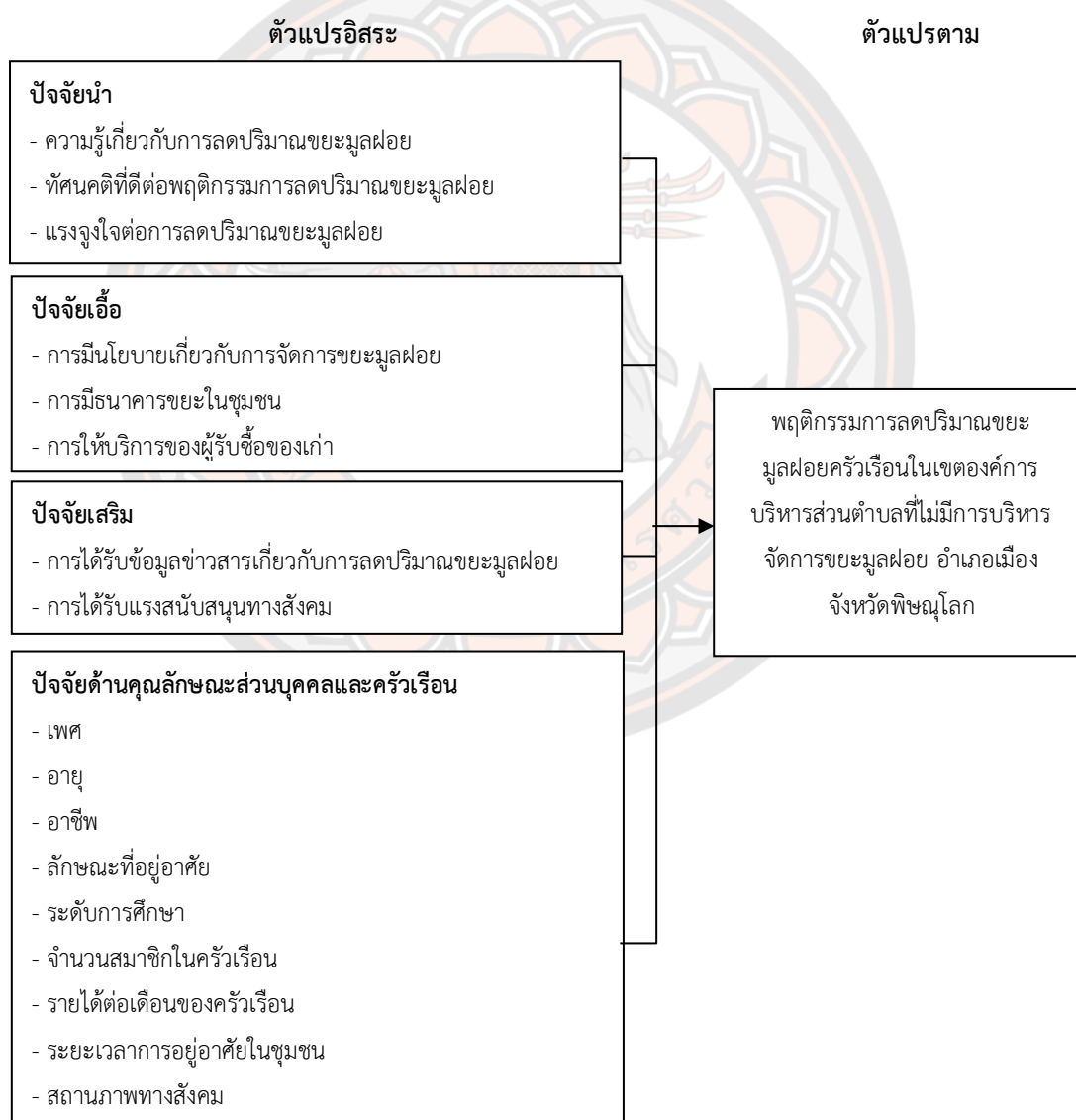
Ali, & Siong (2016) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยทางสังคมที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดขยะมูลฝอยครัวเรือน โดยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดขยะมูลฝอยครัวเรือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ ความรู้ (P-value < 0.05) และทัศนคติ (P-value < 0.05) ส่วนปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการลดขยะครัวเรือน คือ การรับรู้ของประชาชนจากหน่วยงานท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 47.00 ความสะดวกในการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ คิดเป็นร้อยละ 34.00 นโยบายทางการเมือง คิดเป็นร้อยละ 5.00 ค่าใช้จ่าย คิดเป็นร้อยละ 3.00 การทำลายสิ่งอำนวยความสะดวกในการลดขยะ คิดเป็นร้อยละ 6.00 และการไม่มีจุดทิ้งขยะในสถานที่สำคัญ คิดเป็นร้อยละ 5.00

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ พบว่า ในการเกิดพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์เป็นสหปัจจัย (Multiple factors) ทั้งปัจจัยภายในบุคคล ปัจจัยระหว่างบุคคล และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม

ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้การประยุกต์ใช้ PRECEDE Model ในขั้นที่ 3 การประเมินด้านการศึกษาและนิเวศวิทยา ประกอบด้วยปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม โดยทำการสังเคราะห์ตัวแปรอิสระจากงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ประกอบด้วย ปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลและครัวเรือน ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน รายได้ต่อเดือนของครัวเรือน ระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชน ลักษณะที่อยู่อาศัย

และสถานภาพทางสังคม ปัจจัยนำ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย ทักษะที่ดีต่อพฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอย และแรงจูงใจต่อการลดปริมาณขยะมูลฝอย ปัจจัยเอื้อ ได้แก่ การมีนโยบายเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย การมีธนาคารขยะในชุมชน และการให้บริการของผู้รับซื้อของเก่า และปัจจัยเสริม ได้แก่ การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย และการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม จากนั้นผู้วิจัยจึงได้นำตัวแปรดังกล่าวมาเขียนกรอบแนวคิดการวิจัย เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงทิศทางของงานวิจัย ดังภาพ 2

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 2 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบภาคตัดขวาง (Cross sectional research) มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก มีวิธีการดำเนินงานวิจัย คือ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแต่ละส่วน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ครัวเรือนที่มีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 8 ตำบล ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลจันทน์งาม องค์การบริหารส่วนตำบลจอมทอง องค์การบริหารส่วนตำบลดอนทอง องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป่า องค์การบริหารส่วนตำบลปากโทก องค์การบริหารส่วนตำบลมะขามสูง องค์การบริหารส่วนตำบลวังน้ำคู้ และองค์การบริหารส่วนตำบลวัดพริก จำนวน 12,646 ครัวเรือน (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดพิษณุโลก, 2560)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ครัวเรือนที่มีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ทั้ง 8 ตำบล จำนวน 411 ครัวเรือน คำนวณได้จากสูตรการคำนวณขนาดตัวอย่างเพื่อประมาณค่าเฉลี่ยของประชากรในกรณีทราบจำนวนของประชากรที่แน่นอน มีสูตรการคำนวณ ดังนี้ (Wayne, 1995)

$$n = \frac{N\sigma^2 z_{1-\alpha/2}^2}{d^2(N-1) + \sigma^2 z_{1-\alpha/2}^2}$$

เมื่อ N = จำนวนประชากรที่ศึกษา

n = จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา

σ = ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยอ้างอิงจากงานวิจัยที่ผ่านมา เท่ากับ 15.860 (วาริชฐา แสงยางใหญ่ และคณะ, 2560)

d = ค่าความคลาดเคลื่อนที่คาดว่าจะเกิดขึ้น เท่ากับ 1.586 (ร้อยละ 10.00 ของค่า σ)

Alpha (α) = 0.05

$Z(0.975) = 1.96$

ทั้งนี้ จากการคำนวณขนาดตัวอย่างได้ 373 ครั้วเรือน เพื่อป้องกันอัตราการไม่ตอบกลับ และการตอบกลับไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 10.00 ของขนาดตัวอย่างที่คำนวณได้ จึงได้เก็บจำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 411 ครั้วเรือน

เกณฑ์คัดเข้า

เป็นผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับจัดการขยะมูลฝอยในครั้วเรือน ได้แก่ หัวหน้าครั้วเรือน หรือแม่บ้าน

เกณฑ์คัดออก

เป็นผู้ย้ายที่อยู่อาศัยไปอยู่ต่างพื้นที่ หรือไม่อยู่อาศัยในพื้นที่

จากนั้นผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่าง มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 สุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified random sampling) โดยแบ่งออกเป็น 8 ชั้น ภูมิตามจำนวนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย และคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละ ตำบลตามสัดส่วนประชากร

ขั้นที่ 2 สุ่มเลือกตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic random sampling) เพื่อสุ่มหา ตัวแทนครั้วเรือน โดยใช้บัญชีครั้วเรือนเป็นหน่วยการสุ่มและคำนวณช่วงการสุ่ม (Sampling interval) จากสูตร

$$I = \frac{N}{n} = 31$$

เมื่อ I = ช่วงของการสุ่มตัวอย่าง (Sampling Interval)

N = จำนวนประชากร

n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

จากนั้นผู้วิจัยจึงสุ่มหาบ้านเลขที่เริ่มต้นจากบัญชีครั้วเรือนแต่ละตำบล สำหรับลำดับการสุ่ม ต่อไปตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างมีระยะห่างจากบ้านเลขที่ก่อนหน้า 31 หน่วยนับ จนได้กลุ่มตัวอย่าง ครบตามขนาดกลุ่มตัวอย่าง ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงจำนวนครัวเรือนในแต่ละตำบล

ตำบล	ประชากร (ครัวเรือน)	กลุ่มตัวอย่าง (ครัวเรือน)
จี่งวาม	821	27
จอมทอง	1,028	33
ดอนทอง	3,570	116
บ้านป่า	1,368	44
ปากโทก	1,384	45
มะขามสูง	1,555	51
วังน้ำคู้	932	30
วัดพริก	1,988	65
รวม	12,646	411

ในกรณีที่ลงพื้นที่ไปเก็บข้อมูลไม่พบว่ามีผู้ที่อาศัยอยู่ในบ้าน ผู้วิจัยจะไม่เก็บข้อมูลในบ้านเลขที่ดังกล่าว เนื่องจากทางผู้วิจัยได้คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างเพิ่มอีกร้อยละ 10.00 แล้ว

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การรวบรวมข้อมูลจากครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยผู้วิจัยได้แบ่งแบบสอบถาม ออกเป็น 5 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลและครัวเรือน มีทั้งหมด 9 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อาชีพ ระดับการศึกษา ลักษณะที่อยู่อาศัย และสถานภาพทางสังคม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) และในส่วนของอายุ (ปี) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน) รายได้ต่อเดือนของครัวเรือน (บาท) และระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชน (ปี) เป็นแบบเติมคำแบบสั้น (Short answer)

ตอนที่ 2 ด้านปัจจัยนำ มีทั้งหมด 24 ข้อ ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย แบบสอบถามทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย และแบบสอบถามแรงจูงใจต่อการลดปริมาณขยะมูลฝอย โดยแต่ละส่วนมีรายละเอียด ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย มีทั้งหมด 7 ข้อเป็นแบบสอบถามแบบมีตัวเลือกให้ตอบใช่ ไม่ใช่ หรือไม่ทราบ มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

	ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ
ตอบใช่	ให้ 1 คะแนน	ให้ 0 คะแนน
ตอบไม่ใช่	ให้ 0 คะแนน	ให้ 1 คะแนน
ตอบไม่ทราบหรือไม่ตอบ	ให้ 0 คะแนน	ให้ 0 คะแนน

เกณฑ์การแปลผลระดับความรู้เกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย พิจารณาจากคะแนนรวมทุกข้อ แปลผลเป็น 3 ระดับ โดยอ้างอิงจากการประเมินแบบอิงเกณฑ์ของบลูม (Bloom, 1971) ดังนี้

ระดับความรู้สูง คือ มีร้อยละของคะแนนรวมมากกว่าหรือเท่ากับ 80.00 ของคะแนนเต็ม (6-7 คะแนน)

ระดับความรู้ปานกลาง คือ มีร้อยละของคะแนนรวม 60.00-79.00 ของคะแนนเต็ม (5 คะแนน)

ระดับความรู้ต่ำ คือ ร้อยละของคะแนนรวมน้อยกว่า 60.00 ของคะแนนเต็ม (0-4 คะแนน)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย มีทั้งหมด 10 ข้อ เป็นแบบสอบถามตามมาตรวัดของลิเคิร์ต (Likert scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

	ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	1
เห็นด้วย	4	2
ไม่แน่ใจ	3	3
ไม่เห็นด้วย	2	4
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	5

เกณฑ์การแปลผลระดับทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย พิจารณาจากค่าเฉลี่ยของคะแนนรวมทุกข้อ แปลผลเป็น 3 ระดับ โดยอ้างอิงจากการประเมินแบบอิงเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1977) จากสูตรอันตรภาคชั้น ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{อันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนเฉลี่ยสูงสุด}-\text{คะแนนเฉลี่ยต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5-1}{3} = 1.33 \end{aligned}$$

ดังนั้น เกณฑ์การแปลผลระดับทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย จึงสามารถแบ่งตามเกณฑ์ช่วงคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

ช่วงคะแนน 3.68 – 5.00 หมายถึง ทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยอยู่ในระดับสูง

ช่วงคะแนน 2.33 – 3.67 หมายถึง ทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยอยู่ในระดับปานกลาง

ช่วงคะแนน 1.00 – 2.32 หมายถึง ทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยอยู่ในระดับน้อย

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามแรงจูงใจต่อการลดปริมาณขยะมูลฝอย มีทั้งหมด 7 ข้อ เป็นแบบสอบถามตามมาตรวัดของลิเคิร์ต (Likert scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

	ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	1
เห็นด้วย	4	2
ไม่แน่ใจ	3	3
ไม่เห็นด้วย	2	4
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	5

เกณฑ์การแปลผลระดับแรงจูงใจต่อการลดปริมาณขยะมูลฝอย พิจารณาจากค่าเฉลี่ยของคะแนนรวมทุกข้อ แปลผลเป็น 3 ระดับ โดยอ้างอิงจากการประเมินแบบอิงเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1977) จากสูตรอันตรภาคชั้น ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{อันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนเฉลี่ยสูงสุด} - \text{คะแนนเฉลี่ยต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5-1}{3} = 1.33 \end{aligned}$$

ดังนั้น เกณฑ์การแปลผลระดับแรงจูงใจต่อการลดปริมาณขยะมูลฝอย จึงสามารถแบ่งตามเกณฑ์ช่วงคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

ช่วงคะแนน 3.68 – 5.00 หมายถึง แรงจูงใจต่อการลดปริมาณขยะมูลฝอย อยู่ในระดับสูง

ช่วงคะแนน 2.33 – 3.67 หมายถึง แรงจูงใจต่อการลดปริมาณขยะมูลฝอย อยู่ในระดับปานกลาง

ช่วงคะแนน 1.00 – 2.32 หมายถึง แรงจูงใจต่อการลดปริมาณขยะมูลฝอยอยู่ในระดับน้อย

ตอนที่ 3 ด้านปัจจัยเอื้อ มีทั้งหมด 3 ข้อ ประกอบด้วยแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีนโยบายเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีธนาคารขยะในชุมชน และแบบสอบถามเกี่ยวกับการให้บริการของผู้รับซื้อของเก่า เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ให้เลือกตอบมี ไม่มี หรือไม่ทราบ มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ตอบมี ให้ 1 คะแนน

ตอบไม่มีหรือไม่ทราบ ให้ 0 คะแนน

ตอนที่ 4 ด้านปัจจัยเสริม มีทั้งหมด 22 ข้อ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย และแบบสอบถามการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม โดยแต่ละส่วนมีรายละเอียด ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย มีทั้งหมด 7 ข้อตามช่องทางการได้รับข่าวสาร ประกอบด้วย โทรทัศน์ เสียงตามสาย วิทยุ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต บุคลากรด้านสาธารณสุข และเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ เป็นประจำ บ่อยครั้ง บางครั้ง นานๆ ครั้ง และไม่เคยเลย มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

เป็นประจำ (ทุกวัน) ให้ 5 คะแนน

บ่อยครั้ง (5-6 วันต่อสัปดาห์) ให้ 4 คะแนน

บางครั้ง (3-4 วันต่อสัปดาห์) ให้ 3 คะแนน

นานๆ ครั้ง (1-2 วันต่อสัปดาห์) ให้ 2 คะแนน

ไม่เคยเลย ให้ 1 คะแนน

เกณฑ์การแปลผลระดับการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย พิจารณาจากค่าเฉลี่ยของคะแนนรวมทุกข้อ แปลผลเป็น 3 ระดับ โดยอ้างอิงจากการประเมินแบบอิงเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1977) จากสูตรอันตรภาคชั้น ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{อันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนเฉลี่ยสูงสุด}-\text{คะแนนเฉลี่ยต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5-1}{3} = 1.33 \end{aligned}$$

ดังนั้น เกณฑ์การแปลผลการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย จึงสามารถแบ่งตามเกณฑ์ช่วงคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

ช่วงคะแนน 3.68 – 5.00 หมายถึง การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย อยู่ในระดับสูง

ช่วงคะแนน 2.33 – 3.67 หมายถึง การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย อยู่ในระดับปานกลาง

ช่วงคะแนน 1.00 – 2.32 หมายถึง การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย อยู่ในระดับน้อย

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม มีทั้งหมด 15 ข้อ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ เป็นประจำ บ่อยครั้ง บางครั้ง นานๆ ครั้ง และไม่เคยเลย มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

เป็นประจำ (ทุกวัน)	ให้ 5 คะแนน
บ่อยครั้ง (5-6 วันต่อสัปดาห์)	ให้ 4 คะแนน
บางครั้ง (3-4 วันต่อสัปดาห์)	ให้ 3 คะแนน
นานๆ ครั้ง (1-2 วันต่อสัปดาห์)	ให้ 2 คะแนน
ไม่เคยเลย	ให้ 1 คะแนน

เกณฑ์การแปลผลระดับการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม พิจารณาจากค่าเฉลี่ยของคะแนนรวมทุกข้อ แปลผลเป็น 3 ระดับ โดยอ้างอิงจากการประเมินแบบอิงเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1977) จากสูตรอันตรภาคชั้น ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{อันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนเฉลี่ยสูงสุด}-\text{คะแนนเฉลี่ยต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5-1}{3} = 1.33 \end{aligned}$$

ดังนั้น เกณฑ์การแปลผลระดับการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม จึงสามารถแบ่งตามเกณฑ์ ช่วงคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

ช่วงคะแนน 3.68 – 5.00 หมายถึง ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับสูง

ช่วงคะแนน 2.33 – 3.67 หมายถึง ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับปานกลาง

ช่วงคะแนน 1.00 – 2.32 หมายถึง ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับน้อย

ตอนที่ 5 ด้านพฤติกรรมกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือน มีทั้งหมด 13 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ เป็นประจำ บ่อยครั้ง บางครั้ง นานๆ ครั้ง และไม่เคยปฏิบัติ มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

	ข้อคำถามเชิงบวก	ข้อคำถามเชิงลบ
เป็นประจำ (ทุกวัน)	5	1
บ่อยครั้ง (5-6 วันต่อสัปดาห์)	4	2
บางครั้ง (3-4 วันต่อสัปดาห์)	3	3
นานๆ ครั้ง (1-2 วันต่อสัปดาห์)	2	4
ไม่เคยปฏิบัติ	1	5

เกณฑ์การแปลผลระดับพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือน พิจารณาจากค่าเฉลี่ยของคะแนนรวมทุกข้อ แปลผลเป็น 3 ระดับ โดยอ้างอิงจากการประเมินแบบอิงเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1977) จากสูตรอันตรภาคชั้น ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{อันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนเฉลี่ยสูงสุด}-\text{คะแนนเฉลี่ยต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5-1}{3} = 1.33 \end{aligned}$$

ดังนั้น เกณฑ์การแปลผลระดับพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือน จึงสามารถแบ่งตามเกณฑ์ช่วงคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

ช่วงคะแนน 3.68 – 5.00 หมายถึง พฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนอยู่ในระดับสูง

ช่วงคะแนน 2.33 – 3.67 หมายถึง พฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนอยู่ในระดับปานกลาง

ช่วงคะแนน 1.00 – 2.32 หมายถึง พฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนอยู่ในระดับน้อย

โดยในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยสร้างและทดสอบคุณภาพแบบสอบถามมีรายละเอียด ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัย แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือน ตลอดจนการบริหารจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบล

2. ร่างข้อคำถามให้สอดคล้องและครอบคลุมตามนิยามศัพท์เฉพาะ โดยศึกษาจากแบบสอบถามที่มีลักษณะตัวแปรใกล้เคียงกัน เพื่อให้แบบสอบถามมีความสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และคำนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปร

3. นำร่างแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) และหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาให้คะแนน ดังนี้

ให้ +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะของตัวแปร

0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะของตัวแปร

-1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามไม่สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะของตัวแปร

จากนั้นนำมาคำนวณ โดยมีสูตรคำนวณ ดังนี้ (Rovinelli, & Hambleton, 1977)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ $\sum R$ = ผลรวมของคะแนนจากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ

N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

4. หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ทำการแก้ไข ปรับปรุงข้อคำถาม หรือตัดข้อคำถามบางข้อออกตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ข้อคำถามทุกข้อมีค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 ซึ่งมีความมากกว่า 0.50 ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จึงสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้ (Rovinelli, & Hambleton, 1977)

5. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Tryout) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาคือ ครูเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวังพิกุล อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 30 ครูเรือน ซึ่งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอยเพื่อวิเคราะห์หาความเที่ยง (Reliability) ดังนี้

5.1 วิธีของคูเดอร์ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson) คือ แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย มีค่าเท่ากับ 0.717

5.2 วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาคแอลฟา (Cronbach's alpha coefficient) คือ แบบสอบถามทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอย มีค่าเท่ากับ 0.700 แรงจูงใจต่อการลดปริมาณขยะมูลฝอย มีค่าเท่ากับ 0.762 การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย มีค่าเท่ากับ 0.717 การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม มีค่าเท่ากับ 0.905 และพฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอย มีค่าเท่ากับ 0.718

จากผลการวิเคราะห์หาความเที่ยง (Reliability) ดังกล่าว พบว่า มีค่าไม่น้อยกว่า 0.700 จึงสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้ (DeViliiis, 2012)

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ขออนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร และได้รับเอกสารรับรองเลขที่ IRB No.0810/62 โดยมีการพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโครงการวิจัยจะรับการอธิบายเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การวิจัย ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัยโดยละเอียด
2. กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้ เป็นไปด้วยความสมัครใจ โดยจะให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ตัดสินใจด้วยตนเอง กรณีที่กลุ่มตัวอย่างมีอายุต่ำกว่า 20 ปี ต้องได้รับความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัยจากผู้ปกครองก่อน
3. เมื่อเข้าร่วมโครงการวิจัยแล้ว หากกลุ่มตัวอย่างต้องการออกจากการศึกษา สามารถกระทำได้ตลอดเวลา โดยไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อกลุ่มตัวอย่าง
4. ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างจะถือเป็นความลับ และในการรวบรวมข้อมูล จะไม่ระบุชื่อหรือที่อยู่ของกลุ่มตัวอย่าง โดยจะนำไปใช้ในประโยชน์ทางวิชาการเท่านั้น ส่วนผลการวิจัยจะนำเสนอในภาพรวม และข้อมูลทั้งหมดจะถูกทำลายภายใน 1 ปี ภายหลังจากที่ผลการวิจัยได้รับการเผยแพร่แล้ว

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. หลังจากโครงร่างวิทยานิพนธ์ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ผู้วิจัยจัดทำหนังสือขออนุญาตเข้าพื้นที่จากองค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง 8 แห่ง เพื่อเก็บข้อมูลเก็บข้อมูลและชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา
2. ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลและแจกแบบสอบถามด้วยตนเองที่บ้านของกลุ่มตัวอย่าง โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา การพิทักษ์สิทธิ และเก็บข้อมูลแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 411 คราวเรือน ในกรณีที่กลุ่มตัวอย่างอ่าน-เขียนภาษาไทยไม่ได้ ผู้วิจัยอ่านข้อคำถามและตัวเลือกให้กลุ่มตัวอย่างฟัง โดยให้กลุ่มตัวอย่างตัดสินใจตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง
3. ผู้วิจัยตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ ของแบบสอบถาม ความเรียบร้อยของแบบสอบถาม จากนั้นจึงเก็บรวบรวมเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามทั้งหมด นำมาวิเคราะห์โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป ทั้งนี้สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ค่าต่ำสุด (Minimum) และค่าสูงสุด (Maximum)

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) ได้แก่ สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression) เนื่องจากเป็นวิธีการทางสถิติที่ใช้ศึกษาความสัมพันธ์หรือปัจจัยที่ร่วมกันทำนายหรือส่งผลต่อตัวแปรตาม ซึ่งเป็นการคัดเลือกตัวแปรอิสระด้วยวิธีผสมผสานกันระหว่างการคัดเลือกตัวแปรที่มีนัยสำคัญกับการกำจัดตัวแปรที่ไม่มีนัยสำคัญ ส่งผลให้เมื่อสิ้นสุดกระบวนการวิเคราะห์จะได้ตัวแปรที่เหลืออยู่ในสมการนั้นมีนัยสำคัญทางสถิติทุกตัวแปร โดยก่อนทำการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทดสอบเงื่อนไขของวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ จำนวน 5 ข้อ พบว่า

2.1 ค่าความคลาดเคลื่อนมีการแจกแจงแบบปกติ โดยพิจารณาจากภาพผลการพล็อตกราฟ Normal P-P Plot of Standardized Residual พบว่า มีแนวโน้มเป็นเส้นตรง จึงสรุปว่า เข้าใกล้การแจกแจงแบบปกติ

2.2 ค่าความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อนคงที่ (Homoscedasticity) โดยพิจารณาจากภาพกราฟการกระจาย Scatterplot ระหว่างค่า Regression Standardized Residual กับค่า Regression Standardized Predictive Value พบว่า มีการกระจายอยู่รอบๆ ศูนย์ หรือค่าความคลาดเคลื่อน มีค่าช่วงใดช่วงหนึ่งแคบๆ จึงสรุปว่าความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อนคงที่

2.3 ค่าความคลาดเคลื่อนต้องเป็นอิสระต่อกันไม่มีความสัมพันธ์ภายในตนเอง (Autocorrelation) โดยพิจารณาจากค่า Durbin-Watson พบว่า มีค่าเท่ากับ 1.697 ซึ่งมีค่าระหว่าง 1.5-2.5 จึงสรุปว่า ค่าความคลาดเคลื่อนเป็นอิสระต่อกัน

2.4 ค่าเฉลี่ยของค่าความคลาดเคลื่อน เท่ากับ 0 ($E(e) = 0$) โดยพิจารณาจากจากการทดสอบ One-Sample Test พบว่า ค่า p-value = 1.000 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05 จึงสรุปว่า ค่าเฉลี่ยของค่าความคลาดเคลื่อน ไม่ต่างจาก 0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.5 ตัวแปรต้น ต้องไม่มีความสัมพันธ์กันเอง (Multicollinearity) โดยพิจารณาจากค่า Tolerance พบว่า มีค่าระหว่าง 0.711 – 0.992 ซึ่งมากกว่า 0.20 และ ค่า VIF (Variance inflation factor) มีค่าระหว่าง 1.008 – 1.407 ซึ่งน้อยกว่า 10 จึงสรุปว่า ตัวแปรต้นไม่มีความสัมพันธ์กันเอง

สรุปได้ว่า ผลการทดสอบเงื่อนไขของวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ทั้ง 5 ข้อ ซึ่งผ่านเกณฑ์การพิจารณา ดังนั้น จึงสามารถใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนได้

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบภาคตัดขวาง (Cross sectional research) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก และเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่าง คือ ครัวเรือนที่มีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 8 ตำบล พบว่า มีแบบสอบถามที่ได้รับการตอบกลับและมีความสมบูรณ์ จำนวน 404 ครัวเรือน จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 411 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 98.29 ถือว่ามีอัตราการตอบกลับอยู่ในระดับดีมาก (Babbie, 1998) ซึ่งนำข้อมูลมาวิเคราะห์และนำเสนอผลการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลและครัวเรือน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านปัจจัยนำเข้า ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม และพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

โดยแต่ละส่วนมีรายละเอียด ดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลและครัวเรือน

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 69.30 มีอายุระหว่าง 20 – 59 ปี คิดเป็นร้อยละ 57.70 ประกอบอาชีพประเภทอาชีพอิสระ คิดเป็นร้อยละ 92.70 สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า และสูงกว่าระดับประถมศึกษาเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 50.00 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนอยู่ระหว่าง 1 – 3 คน คิดเป็นร้อยละ 51.20 อยู่อาศัยในบ้านเดี่ยว คิดเป็นร้อยละ 96.80 มีรายได้ต่อเดือนของครัวเรือนต่ำกว่าค่าแรงขั้นต่ำของจังหวัดพิษณุโลก หรือ 9,600 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 55.00 มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชนระหว่าง 31 – 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 44.10 และส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม คิดเป็นร้อยละ 70.30 (ดังตาราง 2)

ตาราง 2 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคลและครัวเรือน
(n = 404)

คุณลักษณะส่วนบุคคลและครัวเรือน	จำนวน(ครัวเรือน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	124	30.70
หญิง	280	69.30
อายุ (ปี)		
20 – 59	233	57.70
≥ 60	171	42.30
\bar{X} = 56.07 ปี, S.D. = 13.474, Min = 20 ปี, Max = 89 ปี		
อาชีพ		
ข้าราชการ พนักงานหน่วยงานภาครัฐ	29	7.30
อาชีพอิสระ	375	92.70
ระดับการศึกษา		
ระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	202	50.00
สูงกว่าระดับประถมศึกษา	202	50.00
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)		
1 – 3	207	51.20
มากกว่า 3	197	48.80
\bar{X} = 3.60 คน, S.D. = 1.662, Min = 1 คน, Max = 10 คน		
ลักษณะที่อยู่อาศัย		
บ้านเดี่ยว	391	96.80
ตึกแถว	13	3.20
รายได้ต่อเดือนของครัวเรือน (ค่าแรงขั้นต่ำของจังหวัดพิษณุโลก เท่ากับ 9,600 บาทต่อเดือน)		
< 9,600 บาทต่อเดือน	222	55.00
≥ 9,600 บาทต่อเดือน	182	45.00
\bar{X} = 12,765.97 บาท, S.D. = 13,730.988, Min = 1,000 บาท, Max = 90,000 บาท		

ตาราง 2 (ต่อ)

คุณลักษณะส่วนบุคคลและครัวเรือน	จำนวน(ครัวเรือน)	ร้อยละ
ระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชน (ปี)		
0 – 30	148	36.60
31 – 60	178	44.10
61 – 90	78	19.30
$\bar{X} = 40.95$ ปี, S.D. = 20.881, Min = 1 ปี, Max = 88 ปี		
สถานภาพทางสังคม		
ไม่มี	284	70.30
มี	120	29.70

ส่วนที่ 2 ด้านปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม และพฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอย

1. ด้านปัจจัยนำ

1.1 ความรู้เกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างในภาพรวมมีความรู้เกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 6.10$, S.D. = 0.995) โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 81.90 รองลงมา คือ ระดับปานกลาง และระดับ น้อย คิดเป็นร้อยละ 9.70 และ 8.40 ตามลำดับ (ดังตาราง 3) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างตอบถูกมากที่สุด คือ การใช้ถุงผ้าแทนการใช้ถุงพลาสติกเป็นการลดปริมาณขยะมูลฝอยในครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 98.00 รองลงมา คือ การลดปริมาณขยะมูลฝอยในครัวเรือนเป็นวิธีการจัดการขยะมูลฝอยที่ดีที่สุด และการหลีกเลี่ยงการใช้สิ่งของจำพวกโฟมหรือพลาสติกเป็นการลดปริมาณขยะมูลฝอยในครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 96.30 และ 93.30 ตามลำดับ ส่วนข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างตอบผิดมากที่สุด คือ ขวดน้ำพลาสติกที่ใช้แล้วไม่สามารถนำมารีไซเคิลได้ คิดเป็นร้อยละ 46.00 รองลงมา คือ การนำกระดาษที่ใช้หน้าเดียวมาใช้ซ้ำอีกด้านหนึ่งเป็นการลดปริมาณขยะมูลฝอยในครัวเรือน และการนำวัสดุสิ่งของชำรุดเล็กน้อยไปซ่อมแซมเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่อีกครั้งเป็นการลดปริมาณขยะมูลฝอยในครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 14.60 และ 10.10 ตามลำดับ (ดังตาราง 4)

ตาราง 3 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย (n = 404)

ความรู้เกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย	จำนวน	ร้อยละ
สูง (6 – 7 คะแนน)	331	81.90
ปานกลาง (5 คะแนน)	39	9.70
น้อย (0 – 4 คะแนน)	34	8.40

\bar{X} = 6.10 คะแนน, S.D. = 0.995, Min = 2 คะแนน, Max = 7 คะแนน

ตาราง 4 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความรู้เกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย (n = 404)

ข้อความถาม	ถูก (ร้อยละ)	ผิด (ร้อยละ)
1. การลดปริมาณขยะมูลฝอยในครัวเรือนเป็นวิธีการจัดการขยะมูลฝอยที่ดีที่สุด	389 (96.30)	15 (3.70)
2. การใช้ถุงผ้าแทนการใช้ถุงพลาสติกเป็นการลดปริมาณขยะมูลฝอยในครัวเรือน	396 (98.00)	8 (2.00)
3. การนำกระดาษที่ใช้หน้าเดียวมาใช้ซ้ำอีกด้านหนึ่งเป็นการลดปริมาณขยะมูลฝอยในครัวเรือน	345 (85.40)	59 (14.60)
4. การนำวัสดุสิ่งของชำรุดเล็กน้อยไปซ่อมแซมเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่อีกครั้งเป็นการลดปริมาณขยะมูลฝอยในครัวเรือน	363 (89.90)	41 (10.10)
5. ขวดน้ำพลาสติกที่ใช้แล้วไม่สามารถนำมารีไซเคิลได้	218 (54.00)	186 (46.00)
6. การหลีกเลี่ยงการใช้สิ่งของจำพวกโฟมหรือพลาสติกเป็นการลดปริมาณขยะมูลฝอยในครัวเรือน	377 (93.30)	27 (6.70)
7. กระดาษหนังสือพิมพ์สามารถนำกลับมาใช้ซ้ำได้ เช่น นำมาห่อสิ่งของหรือผลไม้	375 (92.80)	29 (7.20)

1.2 ทักษะคดีที่ติดต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างในภาพรวมมีทักษะคดีที่ติดต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.473) โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 73.00 รองลงมา คือ ระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 27.00 (ดังตาราง 5) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมากที่สุด คือ ควรนำขยะรีไซเคิล เช่น กระดาษ ขวดแก้ว ไปขายให้ผู้รับซื้อของเก่ามากกว่านำไปเผากลางแจ้ง คิดเป็นร้อยละ 49.00 รองลงมา คือ ควรลดการใช้ภาชนะบรรจุอาหารที่ทำจากโฟมเนื่องจากย่อยสลาย และเมื่อไปจ่ายตลาดควรใช้ถุงผ้า หรือตะกร้าแทนการใช้ถุงพลาสติก คิดเป็นร้อยละ 48.00 และ 46.50 ตามลำดับ ส่วนข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยมากที่สุด คือ การลดปริมาณขยะมูลฝอยในครัวเรือนเป็นสิ่งที่ยุ่งยากและทำให้เสียเวลา เป็นร้อยละ 15.60 รองลงมา คือ ขวดน้ำพลาสติกใช้ได้เพียงครั้งเดียวไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้เลย และการนำเสื้อผ้าที่ชำรุดไปซ่อมแซมเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่เป็นเรื่องที่น่าอาย คิดเป็นร้อยละ 14.60 และ 14.60 ตามลำดับ (ดังตาราง 6)

ตาราง 5 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับทักษะคดีที่ติดต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย (n = 404)

ทักษะคดีที่ติดต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย	จำนวน	ร้อยละ
สูง (3.68 – 5.00 คะแนน)	295	73.00
ปานกลาง (2.33 – 3.67 คะแนน)	109	27.00
น้อย (1.00 – 2.32 คะแนน)	0	0.00

$\bar{X} = 3.95$ คะแนน, S.D. = 0.473, Min = 2.80 คะแนน, Max = 5.00 คะแนน

ตาราง 6 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย (n = 404)

ข้อความ	เห็นด้วย	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น	ไม่เห็นด้วย
	อย่างยิ่ง			ด้วย	อย่างยิ่ง
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน
	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)
1. ท่านคิดว่า การลดปริมาณขยะมูลฝอยในครัวเรือนเป็นวิธีการจัดการขยะมูลฝอยที่ดีที่สุด	188 (46.50)	211 (52.30)	4 (1.00)	0 (0.00)	1 (0.20)
2. ท่านคิดว่า ควรนำขยะรีไซเคิล เช่น กระดาษ ขวดแก้ว ไปขายให้ผู้รับซื้อของเก่ามากกว่าการนำไปเผากลางแจ้ง	198 (49.00)	175 (43.30)	11 (2.70)	17 (4.20)	3 (0.80)
3. ท่านคิดว่า ควรลดการใช้ภาชนะบรรจุอาหารที่ทำจากโฟมเนื่องจากย่อยสลายได้ยาก	194 (48.00)	188 (46.50)	9 (2.30)	12 (3.00)	1 (0.20)
4. ท่านคิดว่า การนำเสื้อผ้าที่ชำรุดไปซ่อมแซมเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่เป็นสิ่งที่น่าอาย	34 (8.40)	82 (20.30)	32 (7.90)	197 (48.80)	59 (14.60)
5. ท่านคิดว่า การปฏิเสธไม่รับถุงพลาสติกจากร้านสะดวกซื้อ จะช่วยลดการเกิดขยะมูลฝอยในครัวเรือนได้	156 (38.60)	221 (54.70)	19 (4.70)	5 (1.20)	3 (0.80)
6. ท่านคิดว่า ขวดน้ำพลาสติกใช้ได้เพียงครั้งเดียว ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้เลย	18 (4.50)	72 (17.80)	43 (10.60)	212 (52.50)	59 (14.60)

ตาราง 6 (ต่อ)

ข้อความถาม	เห็นด้วย	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น	ไม่เห็นด้วย
	อย่างยิ่ง			ด้วย	อย่างยิ่ง
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน
	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)
7. ท่านคิดว่าเมื่อไปจ่ายตลาดควร					
ใช้ถุงผ้าหรือตะกร้าแทนการใช้	188	195	11	6	4
ถุงพลาสติก	(46.50)	(48.30)	(2.70)	(1.50)	(1.00)
8. ท่านคิดว่าเครื่องใช้ไฟฟ้าใน					
ครัวเรือนที่ชำรุดไม่ควรนำมาซ่อม	19	74	42	218	51
แต่ควรนำไปทิ้งทันที	(4.70)	(18.30)	(10.40)	(54.00)	(12.60)
9. ท่านคิดว่าการลดปริมาณขยะ					
มูลฝอยในครัวเรือนเป็นสิ่งที่ยุ่งยาก	16	66	27	232	63
และทำให้เสียเวลา	(4.00)	(16.30)	(6.70)	(57.40)	(15.60)
10. ท่านคิดว่าการเลือกซื้อ					
ผลิตภัณฑ์ที่ใช้เป็นประจำขนาด					
ใหญ่ จะช่วยลดการเกิดขยะมูลฝอย	61	177	90	68	8
ในครัวเรือน	(15.10)	(43.80)	(22.30)	(16.80)	(2.00)

1.3 แรงจูงใจต่อการลดปริมาณขยะมูลฝอย

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างในภาพรวมมีแรงจูงใจต่อการลดปริมาณขยะมูลฝอย อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.489) โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 76.70 รองลงมา คือ ระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 23.30 (ดังตาราง 7) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมากที่สุด คือ การหลีกเลี่ยงการใช้กล่องโฟมเพื่อเป็นการลดอันตรายต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมรวมทั้งลดการเกิดขยะมูลฝอยในครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 37.60 รองลงมา คือ การนำขวดพลาสติก ขวดแก้ว และลังกระดาษไปขายให้ผู้รับซื้อของเก่าเพื่อช่วยเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือน และการใช้ถุงผ้าแทนการใช้ถุงพลาสติกเพราะมีความกังวลในปัญหาภาวะโลกร้อน

ร้อน คิดเป็นร้อยละ 33.70 และ 26.70 ตามลำดับ ส่วนข้อความที่กลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยมากที่สุด คือ การปฏิเสธการรับถุงพลาสติกจากร้านค้า เพราะทำให้ท่านได้รับการยอมรับและชื่นชมจากคนในสังคม คิดเป็นร้อยละ 2.50 รองลงมาคือ การนำกระดาษที่ใช้แล้วมาใช้ซ้ำ ทำให้ได้รับคำชมเชยจากบุคคลรอบข้าง และการใช้ถุงผ้าแทนการใช้ถุงพลาสติกเพราะมีความกังวลในปัญหาภาวะโลกร้อน คิดเป็นร้อยละ 1.50 และ 0.50 ตามลำดับ (ดังตาราง 8)

ตาราง 7 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับแรงจูงใจต่อการลดปริมาณขยะมูลฝอย (n = 404)

แรงจูงใจต่อการลดปริมาณขยะมูลฝอย	จำนวน	ร้อยละ
สูง (3.68 – 5.00 คะแนน)	310	76.70
ปานกลาง (2.33 – 3.67 คะแนน)	94	23.30
น้อย (1.00 – 2.32 คะแนน)	0	0.00

\bar{X} = 3.96 คะแนน, S.D. = 0.489, Min = 2.43 คะแนน, Max = 5.00 คะแนน

ตาราง 8 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามแรงจูงใจต่อการลดปริมาณขยะมูลฝอย (n = 404)

ข้อความ	เห็นด้วย	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
	อย่างยิ่ง	อย่างยิ่ง		อย่างยิ่ง	อย่างยิ่ง
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน
	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)
1. การปฏิเสธการรับถุงพลาสติกจากร้านค้าทำให้ท่านได้รับการยอมรับและชื่นชมจากคนในสังคม	66 (16.30)	198 (49.00)	81 (20.10)	49 (12.10)	10 (2.50)
2. การใช้ถุงผ้าแทนการใช้ถุงพลาสติกเพราะมีความกังวลในปัญหาภาวะโลกร้อน	108 (26.70)	257 (63.60)	24 (6.00)	13 (3.20)	2 (0.50)

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อความ	เห็นด้วย	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
	อย่างยิ่ง				อย่างยิ่ง
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน
	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)
3. การนำขวดพลาสติก ขวดแก้ว และถังกระดาษไปขายให้ผู้รับซื้อของเก่าเพื่อช่วยเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือน	136 (33.70)	248 (61.40)	17 (4.20)	3 (0.70)	0 (0.00)
4. การหลีกเลี่ยงการใช้กล่องโฟมเพื่อเป็นการลดอันตรายต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งลดการเกิดขยะมูลฝอยในครัวเรือน	152 (37.60)	232 (57.50)	15 (3.70)	5 (1.20)	0 (0.00)
5. การนำกระดาษที่ใช้แล้วมาใช้ซ้ำ ทำให้ได้รับค่าชมเชยจากบุคคลรอบข้าง	45 (11.10)	171 (42.30)	107 (26.50)	75 (18.60)	6 (1.50)
6. การนำเศษอาหารไปเป็นอาหารสัตว์เป็นการช่วยลดหรือป้องกันปัญหากลิ่นและแมลงรบกวน	87 (21.50)	229 (56.70)	51 (12.60)	37 (9.20)	0 (0.00)
7. การนำสิ่งของหรือเครื่องใช้ที่ชำรุดไปซ่อมแซมเพื่อช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน	94 (23.30)	266 (65.80)	25 (6.20)	19 (4.70)	0 (0.00)

2. ด้านปัจจัยเอื้อ

2.1 การมีนโยบายเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีนโยบายเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย แต่ไม่มีการบังคับใช้อย่างเคร่งครัด คิดเป็นร้อยละ 53.00 (ดังตาราง 9)

ตาราง 9 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการมีนโยบายเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย (n = 404)

การมีนโยบายเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย	จำนวน	ร้อยละ
มีนโยบาย และมีการบังคับใช้อย่างเคร่งครัด	76	18.80
มีนโยบาย แต่ไม่มีการบังคับใช้อย่างเคร่งครัด	214	53.00
ไม่มีนโยบาย	114	28.20

2.2 การมีธนาคารขยะในชุมชน

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชนที่ไม่มีการจัดตั้งธนาคารขยะ คิดเป็นร้อยละ 81.40 (ดังตาราง 10)

ตาราง 10 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการมีธนาคารขยะในชุมชน (n = 404)

การมีธนาคารขยะในชุมชน	จำนวน	ร้อยละ
มี	75	18.60
ไม่มี	329	81.40

2.3 การให้บริการของผู้รับซื้อของเก่า

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีการให้บริการของผู้รับซื้อของเก่า คิดเป็นร้อยละ 83.70 (ดังตาราง 11)

ตาราง 11 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการให้บริการของผู้รับซื้อของเก่า
(n = 404)

การให้บริการของผู้รับซื้อของเก่า	จำนวน	ร้อยละ
มี	338	83.70
ไม่มี	66	16.30

3. ด้านปัจจัยเสริม

3.1 การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างในภาพรวมมีการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.22$, S.D. = 0.782) โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 58.20 รองลงมา คือ ระดับสูง และระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 29.70 และ 12.10 ตามลำดับ (ดังตาราง 12) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีช่องทางการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอยมากที่สุด คือ โทรทัศน์ คิดเป็นร้อยละ 44.00 รองลงมา คือ เสี่ยงตามสาย และบุคลากรด้านสาธารณสุข คิดเป็นร้อยละ 30.10 และ 25.50 ตามลำดับ ส่วนช่องทางการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอยที่กลุ่มตัวอย่างไม่เคยได้รับมากที่สุด คือ หนังสือพิมพ์ คิดเป็นร้อยละ 27.00 รองลงมา คือ อินเทอร์เน็ต/สื่อออนไลน์ และวิทยุ คิดเป็นร้อยละ 23.30 และ 16.80 ตามลำดับ (ดังตาราง 13)

ตาราง 12 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย (n = 404)

การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย	จำนวน	ร้อยละ
สูง (3.68 – 5.00 คะแนน)	120	29.70
ปานกลาง (2.33 – 3.67 คะแนน)	235	58.20
น้อย (1.00 – 2.32 คะแนน)	49	12.10

$\bar{X} = 3.22$ คะแนน, S.D. = 0.782, Min = 1.14 คะแนน, Max = 5.00 คะแนน

ตาราง 13 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย (n = 404)

ข้อคำถาม	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
1. โทรทัศน์	178 (44.00)	105 (26.00)	82 (20.30)	23 (5.70)	16 (4.00)
2. เสียงตามสาย	121 (30.10)	85 (21.00)	125 (30.90)	45 (11.10)	28 (6.90)
3. วิทยู	43 (10.60)	65 (16.10)	142 (35.20)	86 (21.30)	68 (16.80)
4. หนังสือพิมพ์	23 (5.70)	51 (12.60)	126 (31.20)	95 (23.50)	109 (27.00)
5. อินเทอร์เน็ต/สื่อ ออนไลน์	79 (19.50)	95 (23.50)	94 (23.30)	42 (10.40)	94 (23.30)
6. บุคลากรด้าน สาธารณสุข	103 (25.50)	118 (29.20)	106 (26.20)	50 (12.40)	27 (6.70)
7. เจ้าหน้าที่ของ อบต.	64 (15.80)	87 (21.50)	135 (33.50)	71 (17.60)	47 (11.60)

3.2 การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างในภาพรวมได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.30$, S.D. = 0.805) โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 54.70 รองลงมา คือ ระดับสูง และระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 33.70 และ 11.60 ตามลำดับ (ดังตาราง 14) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมมากที่สุดจากสมาชิกในครัวเรือน คือ สมาชิกในครัวเรือนเคารพการตัดสินใจของท่านในการเลือกวิธีการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 45.90 รองลงมา คือ สมาชิกในครัวเรือนให้กำลังใจท่านในการลด

ปริมาณขยะมูลฝอยในครัวเรือน และสมาชิกในครัวเรือนให้ความช่วยเหลือท่านในการลดปริมาณขยะมูลฝอยในครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 41.30 และ 37.80 ตามลำดับ แต่กลุ่มตัวอย่างได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมน้อยที่สุด คือ เจ้าหน้าที่จาก อบต. มอบรางวัลให้กับครัวเรือนที่จัดการขยะมูลฝอยได้ดี คิดเป็นร้อยละ 7.40 รองลงมา คือ เจ้าหน้าที่จาก อบต. ชื่นชมวิธีการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน และเพื่อนบ้านมักช่วยเหลือในการซ่อมแซมเครื่องใช้ต่างๆ เพื่อให้กลับมาใช้ได้ คิดเป็นร้อยละ 12.40 และ 13.90 ตามลำดับ (ดังตาราง 15)

ตาราง 14 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม (n = 404)

การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม	จำนวน	ร้อยละ
สูง (3.68 – 5.00 คะแนน)	136	33.70
ปานกลาง (2.33 – 3.67 คะแนน)	221	54.70
น้อย (1.00 – 2.32 คะแนน)	47	11.60
\bar{X} = 3.30 คะแนน, S.D. = 0.805, Min = 1.20 คะแนน, Max = 5.00 คะแนน		

ตาราง 15 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม (n = 404)

ข้อความ	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
1. สมาชิกในครัวเรือน					
เคาเรพการตัดสินใจของ					
ท่านในการเลือกวิธีการลด					
ปริมาณขยะมูลฝอย	185	142	71	5	1
ครัวเรือน	(45.90)	(35.10)	(17.60)	(1.20)	(0.20)

ตาราง 15 (ต่อ)

ข้อความ	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
2. สมาชิกในครัวเรือนให้					
กำลังใจท่านในการลด					
ปริมาณขยะมูลฝอยใน	167	149	68	12	8
ครัวเรือน	(41.30)	(36.90)	(16.80)	(3.00)	(2.00)
3. สมาชิกในครัวเรือน					
แนะนำวิธีการลดปริมาณ					
ขยะมูลฝอยในครัวเรือน	146	125	101	23	9
ให้กับท่าน	(36.10)	(30.90)	(25.00)	(5.70)	(2.30)
4. สมาชิกในครัวเรือนมัก					
แจ้งข่าวสารที่เกี่ยวกับ					
แนวทางในการลดปริมาณ	106	134	115	42	7
ขยะมูลฝอยในครัวเรือน	(26.20)	(33.20)	(28.50)	(10.40)	(1.70)
5. สมาชิกในครัวเรือนให้					
ความช่วยเหลือของท่านในการ					
ลดปริมาณขยะ	153	149	90	10	2
มูลฝอยในครัวเรือน	(37.80)	(36.90)	(22.30)	(2.50)	(0.50)
6. เพื่อนบ้านของท่านมักให้					
กำลังใจท่านสำหรับการลด					
ปริมาณขยะมูลฝอยในครัวเรือน	78	112	131	48	35
	(19.30)	(27.70)	(32.40)	(11.90)	(8.70)

ตาราง 15 (ต่อ)

ข้อความ	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
7. บุคลากรด้านสาธารณสุข ชื่นชมวิธีการจัดการขยะมูล ฝอยในครัวเรือนของท่าน	74 (18.30)	96 (23.80)	119 (29.40)	65 (16.10)	50 (12.40)
8. บุคลากรด้านสาธารณสุข ให้คำแนะนำวิธีการจัดการ ขยะมูลฝอยในครัวเรือนแก่ ท่าน	107 (26.50)	108 (26.70)	100 (24.80)	62 (15.30)	27 (6.70)
9. บุคลากรด้านสาธารณสุข มีการสนับสนุนอุปกรณ์ เช่น ถังขยะแยกประเภท หรือจุดคัดแยกขยะให้กับ ชุมชน	67 (16.60)	74 (18.30)	113 (28.00)	55 (13.60)	95 (23.50)
10. เจ้าหน้าที่จาก อบต. ชื่นชมวิธีการจัดการขยะ มูลฝอยในครัวเรือนของท่าน	50 (12.40)	75 (18.60)	102 (25.20)	62 (15.30)	115 (28.50)
11. เจ้าหน้าที่จาก อบต. ให้ คำแนะนำวิธีการจัดการขยะ มูลฝอยในครัวเรือนแก่ท่าน	65 (16.10)	71 (17.60)	124 (30.70)	74 (18.30)	70 (17.30)
12. เจ้าหน้าที่จาก อบต. การสนับสนุนอุปกรณ์ เช่น ถังขยะแยกประเภท หรือจุด คัดแยกขยะให้กับชุมชน	60 (14.90)	74 (18.30)	87 (21.50)	58 (14.40)	125 (30.90)

ตาราง 15 (ต่อ)

ข้อความ	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
13. เจ้าหน้าที่จาก อบต. มอบรางวัลให้กับครัวเรือน ที่จัดการขยะมูลฝอยได้ดี	30 (7.40)	40 (9.90)	47 (11.60)	53 (13.10)	234 (58.00)

4. ด้านพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างในภาพรวมมีพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.592) โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 69.10 รองลงมา คือ ระดับ ปานกลาง และระดับ น้อย คิดเป็นร้อยละ 30.40 และ 0.50 ตามลำดับ (ดังตาราง 16) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติมากที่สุด คือ นำขยะประเภทขวดน้ำพลาสติก ขวดแก้ว กล่องกระดาษไปขายให้กับผู้รับซื้อของเก่า คิดเป็นร้อยละ 53.00 รองลงมา คือ เลือกซื้อสินค้าชนิดเดิมมาใส่ในภาชนะบรรจุเดิมที่มีอยู่แล้ว เช่น น้ำยาล้างจาน และนำเสื้อผ้าที่ฉีกขาดกลับมาใช้ใหม่ เช่น นำไปทำผ้าเช็ดมือหรือผ้าเช็ดมือ คิดเป็นร้อยละ 48.50 และ 46.80 ตามลำดับ ส่วนข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าใหม่ แทนการนำเครื่องใช้ไฟฟ้าเดิมที่ชำรุดไปซ่อมแซม คิดเป็นร้อยละ 23.00 รองลงมา คือ นำเศษอาหารที่เหลือจากการรับประทานไปทำปุ๋ยหมัก และหลีกเลี่ยงการใช้โฟมหรือพลาสติกเป็นภาชนะสำหรับบรรจุอาหาร คิดเป็นร้อยละ 12.60 และ 10.40 ตามลำดับ (ดังตาราง 17)

ตาราง 16 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย (n = 404)

พฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย	จำนวน	ร้อยละ
สูง (3.68 – 5.00 คะแนน)	279	69.10
ปานกลาง (2.33 – 3.67 คะแนน)	123	30.40
น้อย (1.00 – 2.32 คะแนน)	2	0.50

\bar{X} = 3.89 คะแนน, S.D. = 0.592, Min = 2 คะแนน, Max = 5 คะแนน

ตาราง 17 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย (n = 404)

ข้อความ	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
1. ท่านหลีกเลี่ยงการใช้ โฟมหรือพลาสติกเป็นภาชนะ สำหรับบรรจุอาหาร	148 (36.60)	132 (32.70)	71 (17.60)	42 (10.40)	11 (2.70)
2. ท่านนำถุงหิ้วพลาสติกที่ ใช้แล้วกลับมาใช้ซ้ำ โดยนำมาใช้เป็นถุงขยะ	175 (43.30)	139 (34.40)	57 (14.10)	14 (3.50)	19 (4.70)
3. ท่านนำขยะประเภทขวด น้ำพลาสติก ขวดแก้ว กล่อง กระดาษไปขายให้กับผู้รับซื้อ ของเก่า	214 (53.00)	128 (31.60)	42 (10.40)	20 (5.00)	0 (0.00)

ตาราง 17 (ต่อ)

ข้อความ	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
4. ท่านนำเสื้อผ้าที่ชำรุด เล็กน้อยไปซ่อมแซมเพื่อ นำมาใช้ประโยชน์อีกครั้ง	134 (33.20)	143 (35.40)	97 (24.00)	16 (4.00)	14 (3.40)
5. ท่านเลือกซื้อสินค้าชนิด เติมมาใส่ในภาชนะบรรจุ เต็มที่มีอยู่แล้ว เช่น น้ายา ล้างจาน	196 (48.50)	136 (33.70)	56 (13.90)	11 (2.70)	5 (1.20)
6. ท่านใช้ถุงผ้าหรือตะกร้า เมื่อไปซื้อของแทนการใช้ถุง หิ้วพลาสติก	173 (42.80)	133 (32.90)	78 (19.30)	17 (4.20)	3 (0.80)
7. ท่านซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้า ใหม่ แทนการนำ เครื่องใช้ไฟฟ้าเดิมที่ชำรุดไป ซ่อมแซม	51 (12.60)	56 (13.90)	157 (38.90)	93 (23.00)	47 (11.60)
8. ท่านซ่อมแซมเสื้อผ้า หรือของใช้ในบ้านเพื่อให้ใช้ งานได้ตามปกติ	101 (25.00)	153 (37.80)	109 (27.00)	35 (8.70)	6 (1.50)
9. ท่านนำกระดาษที่ใช้ หน้าเดียวกลับมาใช้ซ้ำ	114 (28.10)	117 (29.00)	97 (24.00)	37 (9.20)	39 (9.70)
10. ท่านนำเศษอาหารที่ เหลือจากการรับประทานไป ทำปุ๋ยหมัก	113 (28.00)	95 (23.50)	78 (19.30)	51 (12.60)	67 (16.60)

ตาราง 17 (ต่อ)

ข้อความ	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
11. ท่านนำเสื้อผ้าที่ซักขาด กลับมาใช้ใหม่ เช่น นำไปทำ ผ้าขี้ริ้วหรือผ้าเช็ดมือ	189 (46.80)	140 (34.70)	49 (12.10)	15 (3.70)	11 (2.70)
12. ท่านเลือกซื้อสิ่งของ เครื่องใช้ที่มีอายุการใช้งาน ยาวนาน	157 (38.80)	155 (38.40)	58 (14.40)	21 (5.20)	13 (3.20)
13. ท่านหลีกเลี่ยงการใช้ สเปรย์กำจัดยุง โดยหันมา ใช้วิธีการแบบธรรมชาติ เช่น การเปิดพัดลม นอนกางมุ้ง ติดมุ้งลวด	177 (43.80)	111 (27.50)	86 (21.30)	17 (4.20)	13 (3.20)

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหาร

ส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression) พบว่ามีตัวแปรจำนวน 6 ตัวแปร ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยมากที่สุด (Beta = 0.280) รองลงมาคือ ทักษะที่ดีต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย (Beta = 0.246) แรงจูงใจต่อการลดปริมาณขยะมูลฝอย (Beta = 0.220) ความรู้เกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย (Beta = 0.180) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (Beta = 0.100) และการให้บริการของผู้รับซื้อของเก่า (Beta = 0.082) ตามลำดับ โดยสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหาร

ส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ได้ร้อยละ 39.10 (ดังตาราง 18)

ตาราง 18 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ด้วยวิธี Stepwise (n = 404)

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมลดปริมาณ ขยะมูลฝอย	b	Std. Error	Beta	t	95% CI	P-Value
แรงจูงใจต่อการลดปริมาณขยะมูลฝอย	0.266	0.523	0.220	0.508	0.157-0.376	<0.001*
ทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอย	0.308	0.498	0.246	0.618	0.202-0.413	<0.001*
การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม	0.206	0.477	0.280	0.431	0.413-0.269	<0.001*
ความรู้เกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย	0.107	0.467	0.180	0.229	0.057-0.157	<0.001*
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	0.119	0.463	0.101	0.257	0.029-0.210	0.010*
การให้บริการของผู้รับซื้อของเก่า	0.130	0.462	0.082	0.281	0.005-0.255	0.041*
Constant (a) = 0.001 R square = 0.400 Adjusted R square = 0.391 F = 44.199 P-Value < 0.05						

บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบภาคตัดขวาง (Cross sectional research) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก และเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน ที่มีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 8 ตำบล จำนวน 404 ครัวเรือน โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ คุณลักษณะส่วนบุคคลและครัวเรือน ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม และพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) และความเที่ยง (Reliability) ตามที่กำหนด โดยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) ได้แก่ สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression)

สรุปผลการวิจัย

พฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย

กลุ่มตัวอย่างในภาพรวมมีพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.592) โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 69.10 รองลงมา คือ ระดับปานกลาง และระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 30.40 และ 0.50 ตามลำดับ

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวนทั้งสิ้น 6 ตัวแปร ได้แก่ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยมากที่สุด (Beta = 0.280) รองลงมาคือ ทักษะการตัดสินใจที่ดีต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย (Beta = 0.246) แรงจูงใจต่อการลดปริมาณขยะมูลฝอย

(Beta = 0.220) ความรู้เกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย (Beta = 0.180) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (Beta = 0.100) และการให้บริการของผู้รับซื้อของเก่า (Beta = 0.082)

อภิปรายผล

พฤติกรรมกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย

การศึกษาครั้งนี้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างในภาพรวมมีพฤติกรรมกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.592) โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 69.10 รองลงมาคือ ระดับปานกลาง และระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 30.40 และ 0.50 ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษาของวริษฐา แสงยางใหญ่ และคณะ (2560) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมลดขยะครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลจังหวัดสมุทรปราการ เนื่องจากเป็นงานวิจัยที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน พบว่า กลุ่มตัวอย่างในภาพรวมมีพฤติกรรมลดขยะครัวเรือนอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 45.86$, S.D. = 15.860) โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 62.10 รองลงมาคือ ระดับปานกลาง และระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 22.70 และ 15.20 ตามลำดับ ดังนั้น ครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก มีพฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอยดีกว่าครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลจังหวัดสมุทรปราการ เนื่องจากตัวแปรสำคัญซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอยมากที่สุดจากการศึกษาในครั้งนี้ คือ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมในภาพรวมสูงกว่าในการศึกษาที่ผู้วิจัยนำมาอ้างอิงข้างต้น รวมไปถึงความแตกต่างของบริบทของพื้นที่จังหวัดพิษณุโลกและจังหวัดสมุทรปราการ จึงอาจส่งผลให้ครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก มีพฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอยดีกว่าครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลจังหวัดสมุทรปราการ

PRECEDE Model

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยประยุกต์ใช้ PRECEDE Model ในขั้นที่ 3 การประเมินด้านการศึกษาและนิเวศวิทยา ประกอบด้วยปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม มาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ในภาพรวมประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ ดังนี้

1. ปัจจัยนำ คือ ทักษะคิดที่ดีต่อพฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอย (Beta= 0.246) แรงจูงใจต่อการลดปริมาณขยะมูลฝอย (Beta = 0.220) และความรู้เกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย (Beta = 0.180)
2. ปัจจัยเอื้อ คือ การให้บริการของผู้รับซื้อของเก่า (Beta = 0.082)

3. ปัจจัยเสริม คือ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม ($Beta = 0.280$)
4. ปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลและครัวเรือน คือ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ($Beta = 0.100$)

จะเห็นได้ว่าปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ในภาพรวมประกอบด้วยปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม และปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลและครัวเรือน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎี PRECEDE Model โดยสามารถทำนายพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยได้ร้อยละ 39.10 และสามารถอธิบายผลการศึกษาโดยจำแนกตัวแปรตามสมมติฐานการวิจัยได้ ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยนำ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย ทักษะชีวิตที่ดีต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย และแรงจูงใจต่อการลดปริมาณขยะมูลฝอย มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษา พบว่า

ความรู้เกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย

จากการทดสอบสมมติฐานพบว่าสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากความรู้เกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยในปัจจุบันการแก้ไขขยะมูลฝอยถือเป็นวาระแห่งชาติ ส่งผลให้ประชาชนมีโอกาสได้รับข้อมูลความรู้ได้ง่ายและรวดเร็วมากขึ้น สังเกตได้จากกลุ่มตัวอย่างในภาพรวมความรู้เกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอยอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้เกี่ยวกับการลดการใช้สิ่งของที่ไม่จำเป็น ยืนยันได้จากข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างตอบถูกมากที่สุด คือ การใช้ถุงผ้าแทนการใช้ถุงพลาสติก คิดเป็นร้อยละ 98.00 จึงส่งผลให้พฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยอยู่ในระดับสูงด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของจอมจันทร์ นทีวัฒนา, และวิชัย เทียนถาวร (2560) ศึกษาเรื่อง ความรู้ และทัศนคติที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการลดขยะชุมชนแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา พบว่า ความรู้เรื่อง ได้แก่ การลดการใช้ การใช้ซ้ำ การปฏิเสธไม่ใช้ การซ่อมแซม ส่งผลต่อพฤติกรรมการลดขยะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับการศึกษาของผกามาศ รินรักษา (2559) ศึกษาเรื่อง ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในเขตตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย มีความสัมพันธ์เชิงบวกระดับน้อยกับพฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับการศึกษาของกัลยาณี อุปราสิทธิ์ (2558) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลสันโป่ง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยมีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

สอดคล้องกับการศึกษาของทิพย์วรรณ สุพิเพชร (2556) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมของแม่บ้านในการลดปริมาณขยะมูลฝอยในอาคารที่พักอาศัยของกรมทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยานที่ 1 (ปตอ.1) เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร พบว่า ความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอยและการลดปริมาณขยะมูลฝอยมีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.001 และสอดคล้องกับการศึกษาของ Ali, & Siong (2016) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยทางสังคมที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดขยะมูลฝอยครัวเรือน พบว่า ความรู้มีผลต่อพฤติกรรมการลดขยะมูลฝอยครัวเรือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย

จากการทดสอบสมมติฐานพบว่าสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยทัศนคติซึ่งเป็นความคิด ความรู้สึกหรือความคิดเห็นอันเป็นปัจจัยภายในตัวบุคคลที่มีส่วนส่งเสริมหรือผลักดันให้เกิดพฤติกรรม สังเกตได้จากกลุ่มตัวอย่างในภาพรวมมีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับการลดการใช้สิ่งของที่ไม่จำเป็น ยืนยันได้จากกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยกับการใช้ถุงผ้าหรือตะกร้าแทนการใช้ถุงพลาสติก คิดเป็นร้อยละ 94.80 และลดการใช้ภาชนะบรรจุอาหารที่ทำจากโฟม คิดเป็นร้อยละ 94.50 จึงส่งผลให้พฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยอยู่ในระดับสูงด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของศรินทร์ทิพย์ บุญจันทร์, และจักรพันธ์ เพ็ชรภูมิ (2561) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการคัดแยกขยะของแม่บ้าน ในตำบลบึงพระ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ทัศนคติเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมีผลต่อพฤติกรรมการคัดแยกขยะของแม่บ้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับการศึกษาของจอมจันทร์ นทีวัฒนา, และวิชัย เทียนถาวร (2560) ศึกษาเรื่อง ความรู้และทัศนคติที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการลดขยะชุมชนแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา พบว่า ทัศนคติ ส่งผลต่อพฤติกรรมการลดขยะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับการศึกษาของผกาภาส รินรักษา (2559) ศึกษาเรื่อง ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในเขตตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี พบว่า ทัศนคติเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์เชิงบวกระดับปานกลางกับพฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสอดคล้องกับการศึกษาของ Ali, & Siong (2016) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยทางสังคมที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดขยะมูลฝอยครัวเรือน โดยพบว่า ทัศนคติมีผลต่อพฤติกรรมการลดขยะมูลฝอยครัวเรือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

แรงจูงใจต่อการลดปริมาณขยะมูลฝอย

จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากแรงจูงใจต่อการลดปริมาณขยะมูลฝอย มีผลต่อพฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยแรงจูงใจเป็นสิ่งที่เป็นแรงกระตุ้นให้บุคคลเกิดความตั้งใจแสดงพฤติกรรมสังเกตได้จากกลุ่มตัวอย่างในภาพรวมมีแรงจูงใจต่อการลดปริมาณขยะมูลฝอยอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงจูงใจเกี่ยวกับการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือน ยืนยันได้จากการที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยกับการนำขยะรีไซเคิลไปขายให้กับผู้รับซื้อของเก่า คิดเป็นร้อยละ 95.10 จึงส่งผลให้พฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอยอยู่ในระดับสูงด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของนันทพร สุทธิประภา และคณะ (2559) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมลดปริมาณขยะของนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี พบว่า แรงจูงใจต่อการลดปริมาณขยะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมลดปริมาณขยะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยเอื้อ ได้แก่ การมีนโยบายเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย การมีธนาคารขยะในชุมชน และการให้บริการของผู้รับซื้อของเก่ามีผลต่อพฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษา พบว่า

การให้บริการของผู้รับซื้อของเก่า

จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากการให้บริการของผู้รับซื้อของเก่า มีผลต่อพฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยการมารับซื้อขยะที่บ้านโดยผู้รับซื้อของเก่าในรูปแบบต่างๆ ทั้งรถกระบะและชาเล้งมีส่วนช่วยให้แต่ละครัวเรือนที่มีการคัดแยกขยะนำขยะที่สามารถขายได้ ได้แก่ ขวดพลาสติก ขวดแก้ว ก่องกระดาษ รวมถึงซากเครื่องใช้ไฟฟ้าไปขายให้ร้านรับซื้อของเก่าก่อให้เกิดรายได้ในครัวเรือนและช่วยลดปัญหาจากการจัดการขยะมูลฝอยที่ไม่ถูกต้อง ยืนยันได้จากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีการให้บริการของผู้รับซื้อของเก่า คิดเป็นร้อยละ 83.70 จึงส่งผลให้พฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอยอยู่ในระดับสูงด้วย ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของศรินทร์ทิพย์ บุญจันทร์, และจักรพันธ์ เพ็ชรภูมิ (2561) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมคัดแยกขยะของแม่บ้าน ในตำบลบึงพระ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า การมีผู้รับซื้อของเก่า (ชาเล้ง) ไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมคัดแยกขยะของแม่บ้าน

ส่วนการมีนโยบายเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย และการมีธนาคารขยะในชุมชนไม่มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยเสริม ได้แก่ การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย และการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษา พบว่า

การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม

จากการทดสอบสมมติฐานพบว่าสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สังเกตได้จากกลุ่มตัวอย่างในภาพรวมได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม อยู่ในระดับปานกลาง โดยการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงสนับสนุนทางสังคมจากสมาชิกในครัวเรือน ยืนยันได้จากกลุ่มตัวอย่างได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากสมาชิกในครัวเรือนมากที่สุด เกี่ยวกับการเคารพการตัดสินใจในการเลือกวิธีการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 45.90 และการให้กำลังใจกลุ่มตัวอย่างในการลดปริมาณขยะมูลฝอยในครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 41.30 และการให้ความช่วยเหลือกลุ่มตัวอย่างในการลดปริมาณขยะมูลฝอยในครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 37.80 จึงส่งผลให้พฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยอยู่ในระดับสูงด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของศรีนทร์ทิพย์ บุญจันทร์, และจักรพันธ์ เพ็ชรภูมิ (2561) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการคัดแยกขยะของแม่บ้าน ในตำบลบึงพระ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า การได้รับคำแนะนำจากบุคคลในครอบครัว และเพื่อนบ้าน ส่งผลต่อพฤติกรรมการคัดแยกขยะของแม่บ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับการศึกษาของวริษฐา แสงยางใหญ่ และคณะ (2560) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดขยะครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลจังหวัดสมุทรปราการ พบว่าการสนับสนุนทางสังคมมีผลต่อพฤติกรรมการลดขยะครัวเรือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ส่วนการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอยไม่มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 4 ปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลและครัวเรือน ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน รายได้ต่อเดือนของครัวเรือน ระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชน ลักษณะที่อยู่อาศัย และสถานภาพทางสังคม มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย

ครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษา พบว่า

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

จากการทดสอบสมมติฐานพบว่าสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากจำนวนสมาชิกในครัวเรือน มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนสำคัญในการช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ตลอดจนให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ยืนยันได้จากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสมาชิกในครัวเรือนมากกว่า 2 คน หมายถึงอาศัยอยู่ร่วมกับสมาชิกในครัวเรือนอย่างน้อย 1 คน คิดเป็นร้อยละ 97.58 จึงส่งผลให้พฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยอยู่ในระดับสูงด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของศรีนทร์ทิพย์ บุญจันทร์, และจักรพันธ์ เพ็ชรภูมิ (2561) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการคัดแยกขยะของแม่บ้าน ในตำบลบึงพระ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า จำนวนสมาชิกในครัวเรือนส่งผลต่อพฤติกรรมการคัดแยกขยะของแม่บ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับการศึกษาของวริษฐา แสงยางใหญ่ และคณะ (2560) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดขยะครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า จำนวนสมาชิกในครัวเรือนมีผลต่อพฤติกรรมการลดขยะครัวเรือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสอดคล้องกับการศึกษาของนัฐภัสสร ทองไทย (2558) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลวังทอง อำเภอวังสมบูรณ์ จังหวัดสระแก้ว พบว่า จำนวนสมาชิกในครัวเรือนต่างก็มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ส่วนเพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือนของครัวเรือน ระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชน ลักษณะที่อยู่อาศัย และสถานภาพทางสังคมไม่มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการศึกษาไปใช้

1. องค์การบริหารส่วนตำบลควรเพิ่มบทบาทในการเข้าไปสนับสนุนทางสังคม ทั้งด้านข้อมูลข่าวสาร วัสดุอุปกรณ์ รวมถึงงบประมาณให้กับชุมชนในเขตรับผิดชอบ โดยบูรณาการร่วมกับทุกภาคส่วนในชุมชน ได้แก่ ผู้นำชุมชน และหน่วยงานสาธารณสุข เป็นต้น

2. องค์การบริหารส่วนตำบลควรใช้กลยุทธ์ในการเสริมสร้างแรงจูงใจให้กับครัวเรือนในเขตรับผิดชอบโดยเฉพาะการสร้างรายได้และลดรายจ่ายในครัวเรือน อันเนื่องมาจากการลดปริมาณขยะมูลฝอยในครัวเรือน

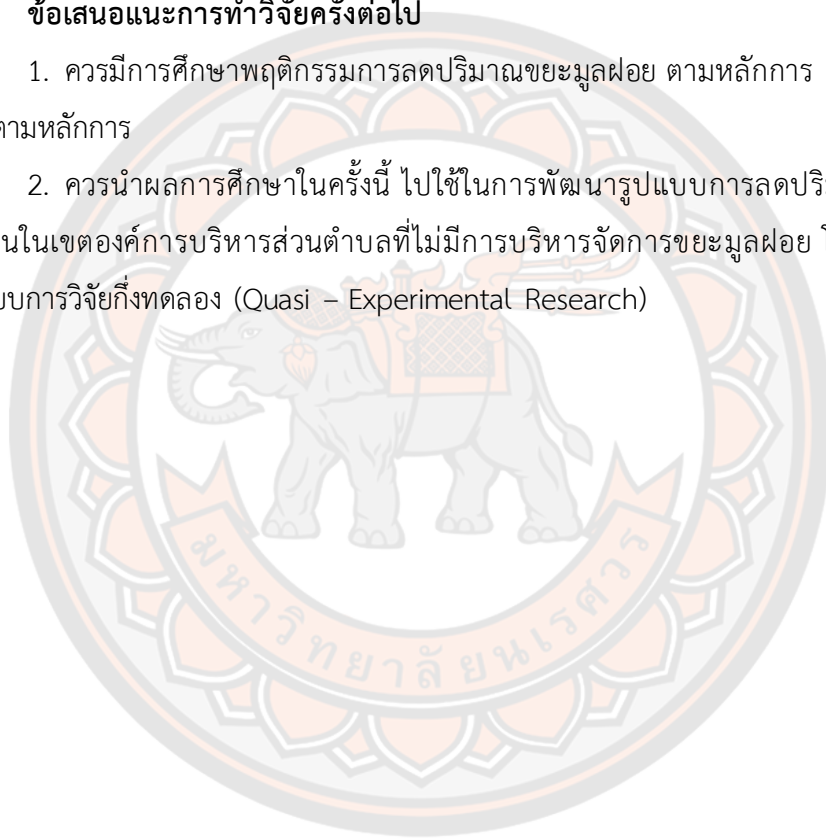
3. องค์การบริหารส่วนตำบลควรปรับกลยุทธ์ในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ โดยให้สมาชิกในครัวเรือนเข้ามามีบทบาทในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน

4. องค์การบริหารส่วนตำบลควรบูรณาการร่วมกับผู้นำชุมชนในการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีร้านรับซื้อของเก่ามาให้บริการรับซื้อของเก่าถึงที่บ้านหรือในชุมชนเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย ตามหลักการ 5Rs ในแต่ละด้าน ให้ครบตามหลักการ

2. ควรนำผลการศึกษาในครั้งนี้ ไปใช้ในการพัฒนารูปแบบการลดปริมาณขยะมูลฝอย ครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย โดยทำการศึกษา ในรูปแบบการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi – Experimental Research)

บรรณานุกรม

- กรมควบคุมมลพิษ. (2550). *คู่มือแนวทางการลด คัดแยก และใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอยชุมชน สำหรับ อาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน*. กรุงเทพฯ: กรมควบคุมมลพิษ.
- กรมควบคุมมลพิษ. (2559ก). *คู่มือประชาชน การคัดแยกขยะมูลฝอยอย่างถูกวิธีและเพิ่มมูลค่า*. กรุงเทพฯ: อีซี.
- กรมควบคุมมลพิษ. (2559ข). *แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2559 – 2564)*. กรุงเทพฯ: แอคทีฟพริ้นท์.
- กรมควบคุมมลพิษ. (2561ก). *รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี 2560*. กรุงเทพฯ: วงศ์สว่างพับลิชชิ่ง แอนด์ พริ้นติ้ง.
- กรมควบคุมมลพิษ. (2561ข). *รายงานสถานการณ์สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2560*. กรุงเทพฯ: วงศ์สว่างพับลิชชิ่ง แอนด์ พริ้นติ้ง.
- กรมควบคุมมลพิษ. (2562). *สรุปสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี 2561*. กรุงเทพฯ: สหมงคลการพิมพ์.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2561). *คู่มือปฏิบัติงานด้านการจัดการขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- กรมอนามัย. (2556). *คู่มือแนวทางการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการจัดการมูลฝอยสำหรับหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น*. นนทบุรี: กรมอนามัย.
- กัลยาณี อูปราสิทธิ์. (2558). พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลสันโป่ง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารบัณฑิตวิจัย*, 6(2), 163-171.
- ขวัญกมล ขุนพิทักษ์. (2551). *การจัดการมูลฝอย (solid waste management)*. สงขลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
- จอมจันทร์ นทีวัฒนา, และวิชัย เทียนถาวร. (2560). ความรู้และทัศนคติที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการลดขยะชุมชนแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*, 25(2), 316-330.
- ทิพย์วรรณ สุพิเพชร. (2556). พฤติกรรมของแม่บ้านในการลดปริมาณขยะมูลฝอยในอาคารที่พักอาศัยของกรมทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยานที่ 1 (ปตอ.1) เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร. *วารสารวิทยบริการ*, 24(1), 84-94.
- นัฐภัสสร ทองไทย. (2558). *พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาล*

- ตำบลวังทองอำเภอวังสมบูรณ์ จังหวัดสระแก้ว (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นันทพร สุทธิประภา, จิรายุ ยืนยง, และปทุมทิพย์ อุคำ. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะของนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. *วารสารเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 6(2), 32-50.
- ผกามาศ รินรักษา. (2559). *ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในเขตตำบลหนองเหียง อำเภอพนมสนิมคม จังหวัดชลบุรี* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มาลัย เอี่ยมจำเริญ. (2557). การบริหารจัดการขยะมูลฝอย ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางโหลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี*, 8(15), 21-27.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. สืบค้น 13 พฤศจิกายน 2561, จาก <http://www.royin.go.th/dictionary/>
- วิรัชญา แสงยางใหญ่, ศรีรัตน์ ล้อมพงค์, และบุญธรรม กิจปริดาภิสุทธิ์. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดขยะครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลจังหวัดสมุทรปราการ. *วารสารสาธารณสุขมหาวิทยาลัยบูรพา*, 12(1), 76-87.
- วิภาณี อุซุปัจ. (2561). *ความรู้ พฤติกรรมในการจัดการขยะของประชาชน และคุณภาพการบริการในการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลเหล่ายาว อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดลำพูน* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศรินทร์ทิพย์ บุญจันทร์, และจักรพันธ์ เพ็ชรภูมิ. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการคัดแยกขยะของแม่บ้าน ในตำบลบึงพระ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 12(1), 180-190.
- สมาคมพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2559). *ความหมาย/ประเภท/องค์ประกอบและสาเหตุของขยะมูลฝอย*. สืบค้น 15 พฤศจิกายน 2561, จาก <http://adeq.or.th/ขยะมูลฝอยคืออะไร>
- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดพิษณุโลก. (2560). *จำนวนประชากรและครัวเรือนในเขตพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก*. พิษณุโลก: สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดพิษณุโลก.
- สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลก. (2561). *การบริหารจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก*. พิษณุโลก: สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลก.
- สุทธิ บุญโท. (2559). *การจัดการขยะมูลฝอยชุมชนโดยใช้หลัก 5 rs. กรณีศึกษาดำบลทุ่งทราย จังหวัดกำแพงเพชร* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อภิชาติ ตั้งปรัชญากุล, สุวารีย์ ศรีบุญนะ, และสม นาสอำนาจ. (2559). ผลของการใช้รูปแบบการจัดการขยะ

มูลฝอยอย่างครบวงจรแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์.
วารสารคุณภูมิบัณฑิตทางสังคมศาสตร์, 6(3), 123-137.

- Ali, N. E. H., & Siong, H. C. (2016). *Social factors influencing household solid waste minimisation*. In 4th International Building Control Conference, IBCC 2016, 7 March 2016 through 8 March 2016, Kuala Lumpur; Malaysia.
- Babbie, E. (1998). *Survey research methods*. California: Wadsworth Publishing Company.
- Best, J. W. (1977). *Research in education*. New Jersey: Prentice Hall.
- Bloom, B. (1971). *Handbook on formative and summative evaluation of student learning*. New York: McGraw-Hill.
- DeVillis, R. K. (2012). *Scale development: Theory and applications*. California: Sage Publications.
- Dhokhikah, Y., Trihadiningrum, Y., & Sunaryo, S. (2015). Community participation in household solid waste reduction in surabaya, indonesia. *Resources, Conservation and Recycling*, 102, 153-162.
- Green, L. W. (1976). *Research method fo evaluation of health education under adverse scientific conditions*. Chicago: American Medical Association.
- Green, L. W., & Krueter, M. W. (1991). *Health promotion planning: An educational and environmental apporoach*. C.A.: Mayfield Publishing.
- Green, L. W., & Krueter, M. W. (2005). *Health program planning: An educational and ecological apporoach*. New York: McGraw-Hill.
- Kaza, S., Yao, L., Bhada-Tata, P., & Van Woerden, F. (2018). *What a waste 2.0: A global snapshot of solid waste management to 2050*. Washington, DC: World Bank Publications.
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). One the use of content specialists in the assesment of criterior-referenced test item validity (vol. 2). *Dutch Journal for Educational Research* . 2, 49-60.
- Wayne, W. D. (1995). *Biostatistics: A foundation of analysis in the health sciences* (6th ed.). New York: John Wiley & Sons.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก ข้อมูลผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ตาราง 19 แสดงข้อมูลผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่งและหน่วยงาน	คุณวุฒิ/ สาขาวิชา
1	ดร. พีรญา อึ้งอุตรภักดี	อาจารย์ประจำคณะ สาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร	- วิทยาศาสตร์บัณฑิต วิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ - วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต อนามัยสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยมหิดล - สาธารณสุขศาสตร์ดุสิตบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2	ดร. จุฑารัตน์ รักประสิทธิ์	อาจารย์ประจำคณะ สาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร	- วิทยาศาสตร์บัณฑิต วิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ - วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาธารณสุขศาสตรบัณฑิตและ ความปลอดภัย มหาวิทยาลัยมหิดล - Global Health Entrepreneurship Tokyo Medical and Dental University, Japan
3	นายสมชาย เพชรอำไพ	นักวิชาการสาธารณสุข ชำนาญการพิเศษ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด พิษณุโลก	- สาธารณสุขศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช - สาธารณสุขศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร

ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามชุดที่

แบบสอบถาม

เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือน
ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัด
พิษณุโลก

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนและปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร โดยที่แบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้มีทั้งหมด 5 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลและครัวเรือน มีทั้งหมด 9 ข้อ

ตอนที่ 2 ด้านปัจจัยนำ มีทั้งหมด 24 ข้อ

ตอนที่ 3 ด้านปัจจัยเอื้อ มีทั้งหมด 3 ข้อ

ตอนที่ 4 ด้านปัจจัยเสริม มีทั้งหมด 23 ข้อ

ตอนที่ 5 ด้านพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย มีทั้งหมด 13 ข้อ

ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากท่านในการตอบแบบสอบถามตามความจริงมากที่สุด โดยกรอกให้ครบทุกข้อ และขอขอบคุณท่านที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยมา ณ โอกาสนี้

นายศราวุฒิ ทับผดุง

นิสิตหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยนเรศวร

ตอนที่ 1 ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลและครอบครัว

1. เพศ ชาย หญิง
2. ปัจจุบันท่านมีอายุ ปี
3. อาชีพ
 - เกษตรกร ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ
 - ค้าขาย ธุรกิจส่วนตัว
 - รับจ้างทั่วไป นักเรียน/นักศึกษา
 - ว่างาน อื่นๆโปรดระบุ
4. ระดับการศึกษา
 - ไม่ได้เรียนหนังสือ ประถมศึกษา
 - มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.
 - อนุปริญญา/ปวส. ปริญญาตรี
 - สูงกว่าปริญญาตรี
5. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน คน
6. ลักษณะที่อยู่อาศัย
 - บ้านเดี่ยว ทาวน์เฮาส์/ตึกแถวสำหรับอยู่อาศัย
 - คอนโดมิเนียม ตึกแถวที่อยู่อาศัยและทำธุรกิจ
7. รายได้ต่อเดือนของครัวเรือน บาท
8. ระยะเวลาที่ท่านอาศัยอยู่ในชุมชนแห่งนี้ ปี
9. ท่านได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม/ชมรม/สมาคม/องค์กรต่างๆ หรือมีตำแหน่งทางสังคมหรือไม่
 - ไม่มี มี โปรดระบุ

ตอนที่ 2 ด้านปัจจัยนำ

ส่วนที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย

โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน ให้ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับท่านมากที่สุด

ข้อคำถาม	ใช่	ไม่ใช่	ไม่ทราบ
1. การลดปริมาณขยะมูลฝอยในครัวเรือน เป็นวิธีการจัดการขยะมูลฝอยที่ดีที่สุด			
2. การใช้ถุงผ้าแทนการใช้ถุงพลาสติกเป็นการลดปริมาณขยะมูลฝอยในครัวเรือน			
3. การนำกระดาษที่ใช้หน้าเดียวมาใช้ซ้ำอีกด้านหนึ่งเป็นการลดปริมาณขยะมูลฝอยในครัวเรือน			
4. การนำวัสดุสิ่งของชำรุดเล็กน้อยไปซ่อมแซมเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่อีกครั้งเป็นการลดปริมาณขยะมูลฝอยในครัวเรือน			
5. ขวดน้ำพลาสติกที่ใช้แล้วไม่สามารถนำมารีไซเคิลได้			
6. การหลีกเลี่ยงการใช้สิ่งของจำพวกโฟมหรือพลาสติกเป็นการลดปริมาณขยะมูลฝอยในครัวเรือน			
7. กระดาษหนังสือพิมพ์สามารถนำกลับมาใช้ซ้ำได้ เช่น นำมาห่อสิ่งของหรือผลไม้			

ส่วนที่ 2 ทักษะที่ดีต่อพฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอย

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน □ ให้ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
1. ท่านคิดว่า การลดปริมาณขยะมูลฝอยในครัวเรือนเป็นวิธีการจัดการขยะมูลฝอยที่ดีที่สุด					
2. ท่านคิดว่า ควรนำขยะรีไซเคิล เช่น กระดาษ ขวดแก้ว ไปขายให้ผู้รับซื้อของเก่ามากกว่าการนำไปเผากลางแจ้ง					
3. ท่านคิดว่า ควรลดการใช้ภาชนะบรรจุอาหารที่ทำจากโฟม เนื่องจากย่อยสลายได้ยาก					
4. ท่านคิดว่า การนำเสื้อผ้าที่ชำรุดไปซ่อมแซมเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่เป็นเรื่องที่น่าอาย					
5. ท่านคิดว่า การปฏิเสธไม่รับถุงพลาสติกจากร้านสะดวกซื้อ จะช่วยลดการเกิดขยะมูลฝอยในครัวเรือนได้					
6. ท่านคิดว่า ขวดน้ำพลาสติกใช้ได้เพียงครั้งเดียว ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้เลย					
7. ท่านคิดว่า เมื่อไปจ่ายตลาด ควรใช้ถุงผ้าหรือตะกร้าแทนการใช้ถุงพลาสติก					
8. ท่านคิดว่า เครื่องใช้ไฟฟ้าในครัวเรือนที่ชำรุดไม่ควรนำมาซ่อม แต่ควรนำไปทิ้งทันที					
9. ท่านคิดว่า การลดปริมาณขยะมูลฝอยในครัวเรือนเป็นสิ่งที่ยุ่งยากและทำให้เสียเวลา					
10. ท่านคิดว่า การเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่ใช้เป็นประจำขนาดใหญ่ จะช่วยลดการเกิดขยะมูลฝอยในครัวเรือน					

ส่วนที่ 3 แรงจูงใจต่อการลดปริมาณขยะมูลฝอย

โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน ให้ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ข้อความ	ระดับแรงจูงใจ				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
1. การปฏิเสธการรับถุงพลาสติกจากร้านค้า ทำให้ท่านได้รับการยอมรับและชื่นชมจากคนในสังคม					
2. การใช้ถุงผ้าแทนการใช้ถุงพลาสติก เพราะมีความกังวลในปัญหาภาวะโลกร้อน					
3. การนำขวดพลาสติก ขวดแก้ว และลังกระดาษไปขายให้ผู้รับซื้อของเก่า เพื่อช่วยเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือน					
4. การหลีกเลี่ยงการใช้กล่องโฟม เพื่อเป็นการลดอันตรายต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมรวมทั้งลดการเกิดขยะมูลฝอยในครัวเรือน					
5. การนำกระดาษที่ใช้แล้วมาใช้ซ้ำ ทำให้ได้รับคำชมเชยจากบุคคลรอบข้าง					
6. การนำเศษอาหารไปเป็นอาหารสัตว์ เป็นการช่วยลดหรือป้องกันปัญหากลิ่นและแมลงรบกวน					
7. การนำสิ่งของหรือเครื่องใช้ที่ชำรุดไปซ่อมแซม เพื่อช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน					

ตอนที่ 3 ด้านปัจจัยเอื้อ

1. หมู่บ้านของท่านมีประกาศหรือนโยบายที่ส่งเสริมให้ครัวเรือนมีการจัดการขยะมูลฝอยที่ถูกต้องหรือไม่

ไม่มี

ไม่ทราบ

มี มีการบังคับใช้อย่างเคร่งครัด

ไม่มีการบังคับใช้อย่างเคร่งครัด

2. หมู่บ้านของท่านมีการจัดตั้งธนาคารขยะในสถานที่ต่างๆ เช่น ชุมชน โรงเรียน วัด เป็นต้นหรือไม่

ไม่มี

ไม่ทราบ

มี

3. หมู่บ้านของท่านมีผู้รับซื้อของเก่ามาให้บริการรับซื้อตามบ้านเรือนหรือไม่

ไม่มี

ไม่ทราบ

มี

ตอนที่ 4 ด้านปัจจัยเสริม

ส่วนที่ 1 การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย

โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน ให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด เกี่ยวกับการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอยท่าน

ข้อคำถาม	ระดับการได้รับข่าวสาร				
	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	นานๆครั้ง	ไม่เคยเลย
1. โทรทัศน์					
2. เสียงตามสาย					
3. วิทยู					
4. หนังสือพิมพ์					
5. อินเทอร์เน็ต/สื่อออนไลน์					
6. บุคลากรด้านสาธารณสุข					
7. เจ้าหน้าที่ของ อบต.					
8. อื่นๆ โปรดระบุ					

ส่วนที่ 2 การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม

โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน ให้ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับท่านมากที่สุด

ข้อความ	ระดับแรงสนับสนุนทางสังคม				
	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย
1. สมาชิกในครัวเรือนเคารพการตัดสินใจของท่านในการเลือกวิธีการลดปริมาณขยะมูลฝอยในครัวเรือน					
2. สมาชิกในครัวเรือนให้กำลังใจท่านในการลดปริมาณขยะมูลฝอยในครัวเรือน					
3. สมาชิกในครัวเรือนแนะนำวิธีการลดปริมาณขยะมูลฝอยในครัวเรือนให้กับท่าน					
4. สมาชิกในครัวเรือนมักแจ้งข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับแนวทางในการลดปริมาณขยะมูลฝอยในครัวเรือน					
5. สมาชิกในครัวเรือนให้ความช่วยเหลือท่านในการลดปริมาณขยะมูลฝอยในครัวเรือน					
6. เพื่อนบ้านของท่านมักให้กำลังใจท่านสำหรับการลดปริมาณขยะมูลฝอยในครัวเรือน					
7. เพื่อนบ้านของท่านแจ้งข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับแนวทางในการลดปริมาณขยะมูลฝอยในครัวเรือน					
8. เพื่อนบ้านของท่านมักช่วยเหลือท่านในการซ่อมแซมเครื่องใช้ต่างๆ เพื่อให้กลับมาใช้ได้					

ส่วนที่ 2 การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม (ต่อ)

ข้อความ	ระดับแรงสนับสนุนทางสังคม				
	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย
9. บุคลากรด้านสาธารณสุข ชื่นชมวิธีการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของท่าน					
10. บุคลากรด้านสาธารณสุข ให้คำแนะนำวิธีการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนแก่ท่าน					
11. บุคลากรด้านสาธารณสุข มีการสนับสนุนอุปกรณ์ เช่น ถังขยะแยกประเภท หรือจุดคัดแยกขยะให้กับชุมชน					
12. เจ้าหน้าที่จาก อบต. ชื่นชมวิธีการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของท่าน					
13. เจ้าหน้าที่จาก อบต. ให้คำแนะนำวิธีการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนแก่ท่าน					
14. เจ้าหน้าที่จาก อบต. การสนับสนุนอุปกรณ์ เช่น ถังขยะแยกประเภท หรือจุดคัดแยกขยะให้กับชุมชน					
15. เจ้าหน้าที่จาก อบต. มอบรางวัลให้กับครัวเรือนที่จัดการขยะมูลฝอยได้ดี					

ตอนที่ 5 ด้านพฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอย

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ให้ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับท่านมากที่สุด

ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย
1. ท่านหลีกเลี่ยงการใช้โฟมหรือพลาสติกเป็นภาชนะสำหรับบรรจุอาหาร					
2. ท่านนำถุงหิ้วพลาสติกที่ใช้แล้วกลับมาใช้ซ้ำ โดยนำมาใช้เป็นถุงขยะ					
3. ท่านนำขยะประเภทขวดน้ำพลาสติก ขวดแก้ว ก่อขยะไปขายให้กับผู้รับซื้อของเก่า					
4. ท่านนำเสื้อผ้าที่ชำรุดเล็กน้อยไปซ่อมแซมเพื่อนำมาใช้ประโยชน์อีกครั้ง					
5. ท่านเลือกซื้อสินค้าชนิดเติมมาใส่ในภาชนะบรรจุเดิมที่มีอยู่แล้ว เช่น น้ำยาล้างจาน					
6. ท่านใช้ถุงผ้าหรือตะกร้าเมื่อไปซื้อของแทนการใช้ถุงหิ้วพลาสติก					
7. ท่านซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าใหม่แทนการนำเครื่องใช้ไฟฟ้าเดิมที่ชำรุดไปซ่อมแซม					
8. ท่านซ่อมแซมเสื้อผ้าหรือของใช้ในบ้านเพื่อให้ใช้งานได้ตามปกติ					
9. ท่านนำกระดาษที่ใช้หน้าเดียวกลับมาใช้ซ้ำ					
10. ท่านนำเศษอาหารที่เหลือจากการรับประทานไปทำปุ๋ยหมัก					

ตอนที่ 5 ด้านพฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอย (ต่อ)

ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย
11. ท่านนำเสื้อผ้าที่ฉีกขาดกลับมาใช้ใหม่ เช่น นำไปทำผ้าขี้ริ้วหรือผ้าเช็ดมือ					
12. ท่านเลือกซื้อสิ่งของเครื่องใช้ที่มีอายุการใช้งานยาวนาน					
13. ท่านหลีกเลี่ยงการใช้สเปร์ยกำจัดยุง โดยหันมาใช้วิธีการแบบธรรมชาติ เช่น การเปิดพัดลม นอนกางมุ้ง ตัดมุ้งลวด					

ภาคผนวก ค เอกสารรับรองโครงการวิจัย

COA No. 694/2019
IRB No. 0810/62

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

99 หมู่ 9 ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 65000 เบอร์โทรศัพท์ 05596 8642

เอกสารรับรองโครงการวิจัย

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ ดำเนินการให้การรับรองโครงการวิจัยตามแนวทางหลักจริยธรรมการวิจัยในคนที่เป็นมาตรฐานสากล ได้แก่ Declaration of Helsinki, The Belmont Report, CIOMS Guideline และ International Conference on Harmonization in Good Clinical Practice หรือ ICH-GCP

- ชื่อโครงการ** : ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
- Study Title** : Factors affecting household solid waste reduction behavior in subdistrict administrative organization without solid waste management, Mueang district, Phitsanulok province
- ผู้วิจัยหลัก** : นายศราวุฒิ หับผดุง
- สังกัดหน่วยงาน** : คณะสาธารณสุขศาสตร์
- วิธีทบทวน** : แบบเร่งรัด (Expedited Review)
- รายงานความก้าวหน้า** : ส่งรายงานความก้าวหน้าอย่างน้อย 1 ครั้ง/ปี หรือส่งรายงานฉบับสมบูรณ์หากดำเนินโครงการเสร็จสิ้นก่อน 1 ปี

เอกสารรับรอง

1. AF 01-10 เวอร์ชัน 1.0 วันที่ 27 สิงหาคม 2562
2. AF 02-10 เวอร์ชัน 1.0 วันที่ 19 สิงหาคม 2562
3. AF 03-10 เวอร์ชัน 1.0 วันที่ 19 สิงหาคม 2562
4. AF 04-10 (กลุ่มศึกษาจริง/ กลุ่มTry Out) เวอร์ชัน 1.0 วันที่ 13 สิงหาคม 2562
5. AF 05-10 เวอร์ชัน 2.0 วันที่ 29 ตุลาคม 2562
6. AF 06-10 เวอร์ชัน 1.0 วันที่ 04 พฤศจิกายน 2562
7. สรุปโครงการเพื่อการพิจารณาทางจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เวอร์ชัน 2.0 วันที่ 04 พฤศจิกายน 2562
8. โครงร่างวิทยานิพนธ์ เวอร์ชัน 1.0 วันที่ 27 สิงหาคม 2562
9. ประวัตินักวิจัยหลัก เวอร์ชัน 1.0 วันที่ 13 สิงหาคม 2562
10. แบบสอบถาม เวอร์ชัน 1.0 วันที่ 27 สิงหาคม 2562
11. จบประมาณที่ได้รับโดยย่อ เวอร์ชัน 1.0 วันที่ 13 สิงหาคม 2562

ลงนาม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วนวิทย์ คาคี)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

วันที่รับรอง : 29 พฤศจิกายน 2562
Date of Approval : November 29, 2019
วันหมดอายุ : 29 พฤศจิกายน 2563
Approval Expire Date : November 29, 2020

โครงร่างวิทยานิพนธ์

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย
ครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหาร
จัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
Factors affecting household solid waste reduction
behavior in subdistrict administrative organization
without solid waste management, Mueang district,
Phitsanulok province

ชื่อนิสิต

นายศราวุฒิ ทับผดุง

รหัสประจำตัว

61062205

ปริญญา

สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชา

สาธารณสุขศาสตร์

ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ผศ.ดร.จักรพันธ์ เพ็ชรภูมิ

ปีการศึกษา

2561

Approval
29 พ.ย. 2562 NU-IRB

ภาคผนวก ง เอกสารอนุมัติให้ดำเนินการทำวิจัย

ประกาศบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
เรื่อง อนุมัติให้นิสิตระดับปริญญาโทดำเนินการทำวิจัย
ครั้งที่ ๐๒๑/๒๕๖๓

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้ นายศราวดี ทับผดุง รหัสประจำตัว ๖๑๐๖๒๒๐๕ นิสิตระดับปริญญาโท หลักสูตร
ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ ดำเนินการทำวิจัยตามโครงร่างวิทยานิพนธ์ที่
เสนอ

เรื่อง ภาษาไทย “ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหาร
ส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก”
ภาษาอังกฤษ “FACTORS AFFECTING HOUSEHOLD SOLID WASTE REDUCTION BEHAVIOR
IN SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION WITHOUT SOLID WASTE
MANAGEMENT, MUEANG DISTRICT, PHITSANULOK PROVINCE”
โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรพันธ์ เพ็ชรภูมิ เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

จึงประกาศมาให้ทราบโดยทั่วกัน

ประกาศ ณ วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๖๓

(ศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล มณีสว่าง)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

ภาคผนวก จ เอกสารหนังสือขออนุญาตเข้าพื้นที่เก็บข้อมูล

ที่ อว ๐๖๐๓.๐๒/ว ๐๕๕๒

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนครสวรรค์
อำเภอเมืองฯ จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓

เรื่อง ขออนุญาตเข้าพื้นที่เก็บข้อมูล

เรียน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล.....

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน.....ฉบับ

ด้วย นายศราวุฒิ ทับผดุง รหัสประจำตัว ๖๑๐๖๒๒๐๕ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชา
สาธารณสุขศาสตร์ สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มี
การบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดูงานหลักสูตร
ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรพันธ์ เพ็ชรภูมิ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์

ในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องขออนุญาตเข้าพื้นที่เก็บข้อมูลจาก
หน่วยงานของท่าน บัณฑิตวิทยาลัย จึงใคร่ขออนุญาตเข้าพื้นที่เก็บข้อมูลของท่านโปรดอนุญาตให้นิสิต
ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
นครสวรรค์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริไลซ์ วนรัตน์วิจิตร)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

๑. งานวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐-๕๕๙๖-๘๘๓๒

โทรสาร ๐-๕๕๙๖-๘๘๒๖

๒. นายศราวุฒิ ทับผดุง

โทร ๐๘-๒๘๘๒-๐๒๖๘

ร่วมเฉลิมฉลอง 30 ปี มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

- Internationalization
- Innovative Products
- Integrative Team & Networking